

**Κείμενο Θέσεων για τις Κατευθύνσεις Εθνικής
Αναπτυξιακής Στρατηγικής
2021-2027**

Σεπτέμβριος 2019

Πίνακας περιεχομένων

1. Η θέση της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων στο εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον.	1
1.1. Η θέση και ρόλος της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων	1
1.2. Σταδιακή έξοδος από την οικονομική κρίση.....	2
1.3. Κατάσταση, ανάγκες και συγκριτικά πλεονεκτήματα ανά Στόχο Περιφερειακής Πολιτικής ..	3
2. Βασικά προβλήματα, εμπόδια ή/και αστοχίες που αναδείχθηκαν κατά την υλοποίηση των στόχων και προτεραιοτήτων στρατηγικής του φορέα ανά τομέα πολιτικής (μέχρι 3 σελίδες) ..	20
3. Βασικές Προτεραιότητες Ανάπτυξης της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων (και ιεράρχηση τους) ..	23

1. Η θέση της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων στο εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον.

1.1. Η θέση και ρόλος της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων

Η Περιφέρεια Ιονίων Νησιών αποτελεί μια νησιωτική περιφέρεια στο δυτικό ανάπτυγμα του ελλαδικού χώρου, με συνολική έκταση 2.318 τ.χλμ, (το 1,8% της έκτασης της χώρας).

Αποτελείται από 32 νησιά εκ των οποίων κατοικούνται μόνο τα 14, δηλαδή Κέρκυρα, Λευκάδα,, Κεφαλληνία, Ζάκυνθος (μεγάλα νησιά), Οθωνοί, Ερείκουσα, Μαθράκι, Παξοί, Αντίπαξοι, Μεγανήσι, Κάλαμος, Καστός, Ιθάκη και Στροφάδες (μικρά νησιά). Βασικά γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά των Ιονίων Νησιών είναι οι ορεινοί όγκοι με σημαντικό για τα νησιωτικά δεδομένα υψόμετρο, οι λοφοσειρές, οι λιμνοθάλασσες, καθώς και οι παράκτιες κυρίως, πεδινές εκτάσεις.

Ο συνολικός πληθυσμός (2011) ανέρχεται σε 207.855 κατοίκους. Πρόκειται για μια από τις πλέον πυκνοκατοικημένες Περιφέρειες της χώρας (περί τους 101 κατ. /km²).

Κυρίαρχο χαρακτηριστικό της περιφερειακής οικονομίας αποτελεί η υψηλή συγκέντρωση δραστηριοτήτων στον τριτογενή τομέα, η φθίνουσα πορεία του δευτερογενή και μια περιορισμένη συμμετοχή του πρωτογενή τομέα.

Τα Ιόνια Νησιά έχουν κοινή ιστορική πορεία αιώνων και σημαντικό πολιτιστικό απόθεμα, καθώς και μια ιδιαίτερη φυσιο-γεωγραφική ταυτότητα, που αποτυπώνονται στις επιμέρους νησιωτικές ενότητες. Η δε γεωλογία τους τα κατατάσσει στις πλέον σεισμογενείς περιοχές της χώρας.

Ο ρόλος της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων στο εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον προσδιορίζεται ανάλογα με τη χωρική κλίμακα με την οποία εξετάζει κανείς τη θέση της στην ευρύτερη περιοχή. Έτσι:

--Στο χώρο της Μεσογείου, η θέση των νησιών χαρακτηρίζει μια σχετική κεντρικότητα επί των μεσογειακών και ευρωπαϊκών αξόνων, που επιβεβαιώνεται ιστορικά. Η δε ελληνική υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ στην πλευρά του Ιονίου εκτείνονται σε σημαντικό τμήμα του μεσογειακού χώρου, προσδίδοντας στην Π.Ι.Ν. ιδιαίτερη γεωπολιτική αξία. Στον ευρύτερο αυτό χώρο το 2008 θα δοθεί μια νέα ώθηση στην ευρω-μεσογειακή συνεργασία με τη δημιουργία της «Ένωσης για τη Μεσόγειο», στη Διακήρυξη της οποίας προβλέπεται μεταξύ άλλων η προώθηση προγραμμάτων με αναπτυξιακή, περιβαλλοντική και κοινωνική διάσταση, τομείς με άμεσο ενδιαφέρον για την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων.

--Στον ευρωπαϊκό χώρο, η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων:

α. λόγω του νησιωτικού της χαρακτήρα εντάσσεται στον Ευρωπαϊκό Νησιωτικό Χώρο που συντίθεται από 286 περιοχές με 10 εκατ. κατοίκους περίπου. Ο Χώρος αυτός αντιμετωπίζει ορισμένα ειδικά προβλήματα που έχουν δομικό χαρακτήρα και επομένως μονιμότητα. Η έννοια της νησιωτικότητας περιλαμβάνεται πλέον τόσο στο ελληνικό Σύνταγμα, όσο και στη Συνθήκη της Λισσαβόνας και ειδικότερα στις αναφορές της για την εδαφική συνοχή, καθώς και στην αναγκαιότητα ειδικής πολιτικής για τα ευρωπαϊκά νησιά.

β. συμμετέχει στη «Μακροπεριφέρεια Αδριατικής-Ιονίου» και στην αντίστοιχη μακροπεριφερειακή στρατηγική, που υιοθετήθηκε από την Ε.Ε. Το 2012. Γενικός στόχος της στρατηγικής αυτής είναι η προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας μέσω της «γαλάζιας ανάπτυξης» και η δημιουργία ανάπτυξης και απασχόλησης στην περιοχή της Αδριατικής και του Ιονίου, ιδίως μέσω της βελτίωσης της ελκυστικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της συνδεσιμότητας των συμμετεχουσών περιφερειών.

--Τέλος, σε εθνικό επίπεδο, η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων:

α. συγκαταλέγεται στον Ελληνικό Νησιωτικό Χώρο που χαρακτηρίζεται από σχετικά καλές αναπτυξιακές επιδόσεις, αλλά και σημαντικές αδυναμίες στο οικονομικό προφίλ των νησιών, προβλήματα σε ότι αφορά τα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά του ανθρώπινου δυναμικού και σημαντικό κίνδυνο υποβάθμισης του φυσικού και του πολιτιστικού περιβάλλοντος που αποτελεί το συγκριτικό πλεονέκτημα των νησιών.

β. αποτελεί έναν ισχυρό πόλο τουριστικής ανάπτυξης, ο οποίος «ισορροπεί» με τους άλλους δύο σημαντικούς νησιωτικούς πόλους, το Νότιο Αιγαίο και την Κρήτη, ενώ ταυτόχρονα λειτουργεί παράλληλα και συμπληρωματικά στο «δυτικό ανάπτυγμα» της χώρας. Η διαμόρφωση και λειτουργία του χώρου αυτού ως άξονα ανάπτυξης και όχι απλά ως άξονα μεταφορών, μπορεί να επιδράσει σημαντικά στη βελτίωση των παραγωγικών-οικονομικών δομών της ευρύτερης περιοχής.

1.2.Σταδιακή έξοδος από την οικονομική κρίση

Η ελληνική οικονομία, μετά την εκτεταμένη οικονομική κρίση που είχε σοβαρό οικονομικό και κοινωνικό αντίκτυπο (αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομική δραστηριότητα, την απασχόληση, την παραγωγικότητα, στα δημόσια οικονομικά, αλλά και στο επίπεδο φτώχειας και τη λειτουργία του κοινωνικού κράτους), αποκτά το 2018 δυναμική μέσα από τις θετικές προοπτικές (οικονομική ανάκαμψη, αύξηση της απασχόλησης, αύξηση του μεριδίου των εξαγωγών, βελτίωση δημοσιονομικών κλπ)¹

Η επιρροή των παραπάνω εξελίξεων στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων ανιχνεύεται ενδεικτικά σε ορισμένους δείκτες για τους οποίους υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, όπως:

-στη σταδιακή ανάκαμψη της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) από -31,9% την περίοδο 2008-2013 σε +0,3% την περίοδο 2013-2016

-στη μείωση του ποσοστού ανεργίας κατά 5,5 ποσοστιαίες μονάδες από το 2014² έως το 2018 και στη γενικότερη μακροχρόνια βελτίωση της σχετικής θέσης της Π.Ι.Ν. όσον αφορά στην αγορά εργασίας

-στο χαμηλότερο ποσοστό ανθρώπων που κινδυνεύουν από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό στη χώρα (28,1%), που καταγράφεται στην ΠΙΝ το 2018

Κατά τα λοιπά, η οικονομία της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων συνεχίζει να παρουσιάζει σχεδόν μονομερή προσανατολισμό προς τον τριτογενή τομέα και μάλιστα με αυξημένη δυναμική (μερίδιο της ΑΠΑ κατά 9 μονάδες υψηλότερο εκείνου της χώρας-2016), με τον πρωτογενή (που ενισχύεται ελαφρά) και τον δευτερογενή (που περιορίζεται σταδιακά) τομέα να διαδραματίζουν περιορισμένο ρόλο.

Ο πληθυσμός, σχεδόν σταθερός την περίοδο 2008-2013, μειώνεται στη συνέχεια κατά 1,8% (2,4% για τη χώρα) στις 204,5 χιλ. κατοίκους το 2018³. Γενικά, με βάση τους περισσότερους διαθέσιμους δείκτες η δημογραφική εικόνα της ΠΙΝ είναι δυσμενέστερη από εκείνη της χώρας.

Το «εργατικό δυναμικό» της βρίσκεται το 2018 σε χαμηλότερα επίπεδα έναντι του 2009 (-4,0% έναντι όμως -5,9% για τη χώρα). Παρόλα αυτά, το ποσοστό του «οικονομικά ενεργού πληθυσμού» της Π.Ι.Ν. παραμένει έστω και οριακά υψηλότερο από αυτό της χώρας.

Τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν το εκπαιδευτικό επίπεδο του πληθυσμού δείχνουν σημαντική άνοδο των αποφοίτων λυκειακής (στο 39,3%) και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (στο 17,6%) και αντίστοιχη μείωση των αποφοίτων «υποχρεωτικής εκπαίδευσης» μεταξύ 2009 και 2018, αλλά συνεχίζει να υστερεί έναντι αυτού της χώρας, με την εξαίρεση της σύγκλισης στη βαθμίδα της «άνωτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης».

Σύμφωνα με το **“Δείκτη Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας”** (Regional Competitiveness Index -RCI), η Π.Ι.Ν. κατατάσσεται το 2016 στην 256^η θέση σε σύνολο 276 ευρωπαϊκών Περιφερειών, διατηρώντας σταθερή τη θέση της σε σχέση με το 2013, και στην 9^η θέση των 13 ελληνικών Περιφερειών. Με βάση τις επιμέρους συνιστώσες του RCI, η Π.Ι.Ν. κατατάσσεται στην 243^η θέση όσον αφορά τα “Βασικά θέματα” (Basic sub-index), στην 245^η θέση όσον αφορά στην “Καινοτομία” (Innovation sub-index) και στη 254^η θέση όσον αφορά στην “Αποδοτικότητα” (Efficiency sub-index).

Με βάση δε το **“Δείκτη Κοινωνικής Προόδου”** (EU regional Social Progress Index – SPI), η Π.Ι.Ν. κατατάσσεται το 2016 στην 241^η θέση σε σύνολο 272 ευρωπαϊκών Περιφερειών και στην 10^η θέση των 13 ελληνικών Περιφερειών. Με βάση τις επιμέρους συνιστώσες του SPI, η Π.Ι.Ν. κατατάσσεται στην 218^η θέση όσον αφορά τις “Βασικές Ανθρώπινες Ανάγκες” (Basic Human Needs sub-index), στην 232^η θέση όσον αφορά στα “Θεμέλια της Ευημερίας” (Foundations of Wellbeing sub-index) και στη 253^η θέση όσον αφορά στις παρεχόμενες “Ευκαιρίες” (Opportunities sub-index).

Από την παράθεση των παραπάνω στοιχείων διαπιστώνεται ότι η Περιφέρεια, δείχνει να εξέρχεται της περιόδου της οικονομικής ύφεσης, διατηρώντας αναλλοίωτα ορισμένα βασικά της χαρακτηριστικά (δομή παραγωγικού συστήματος, επίπεδο εκπαίδευσης, δημογραφικά χαρακτηριστικά κλπ), που θα επηρεάσουν ενδεχομένως αρνητικά τη μελλοντική της πορεία.

¹ 1^η Εγκύκλιος νέου ΕΣΠΑ 2021-2027

² Το έτος 2014 καταγράφεται το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας στα Ιόνια Νησιά, την περίοδο της κρίσης – στοιχεία Eurostat και ΕΛΣΤΑΤ

³ Υπολογιζόμενος πληθυσμός 1/1/2018 - Χρονοσειρές ΕΛΣΤΑΤ

1.3. Κατάσταση, ανάγκες και συγκριτικά πλεονεκτήματα ανά Στόχο Περιφερειακής Πολιτικής

Η νέα κοινή ευρωπαϊκή στρατηγική που αποφασίστηκε στη Σύνοδο Κορυφής του Μαΐου 2019, προβλέπεται ότι θα εφαρμοσθεί μέσω πέντε (5) **Στόχων Πολιτικής**, που είναι μια «**εξυπνότερη**», «**πιο πράσινη**», «**πιο διασυνδεδεμένη**», «**πιο κοινωνική**» και «**πιο κοντά στους πολίτες** της» Ευρώπη.

Για την προσέγγιση των παραπάνω Στόχων, έχουν καθοριστεί τριάντα (30) **Ειδικόί Στόχοι**, για την επίτευξη των οποίων οι εθνικές και περιφερειακές αρχές πρέπει να συντονίσουν τις προσπάθειες τους για να πετύχουν καλύτερα αποτελέσματα. Προς αυτή την κατεύθυνση, απαραίτητη κρίνεται η συνοπτική περιγραφή από την κατάσταση, τα δυνατά σημεία της **Περιφέρειας** που μπορούν να αποτελέσουν συγκριτικό πλεονέκτημα και κινητήριο μοχλό, καθώς και οι βασικότερες ανάγκες και ενδεχόμενα κενά, ενώ είναι σκόπιμο να αποτυπωθεί μια εκτίμηση της συμβολής των σημαντικότερων παρεμβάσεων/δράσεων που υλοποιούνται κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο. ούτως ώστε να υπάρχει μια ρεαλιστική βάση, επί της οποίας θα στηριχθούν οι προσπάθειες για αποδοτικότερη αξιοποίηση των πόρων της νέας προγραμματικής περιόδου 2021-2027.

Όσον αφορά λοιπόν στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, ισχύουν τα ακόλουθα:

1.5.1. **Στόχος Πολιτικής 1:** Μια εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού.

Έρευνα και Καινοτομία

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων καταλαμβάνει πλέον (2015) τη 10^η θέση όσον αφορά στους κατά κεφαλήν πόρους που επενδύονται Έρευνα και Ανάπτυξη (ισοδυναμούν με το 48,1% του επιπέδου της χώρας-2015) έναντι της τελευταίας θέσης το 2013, σε σχέση με τις υπόλοιπες Περιφέρειες της χώρας. Στον δε τομέα της καινοτομίας, από την 13^η θέση που κατείχε διαχρονικά (2011-2017), κατατάσσεται πλέον (2019) στην 9^η θέση μεταξύ των 13 ελληνικών Περιφερειών, και από την 228^η θέση (2015) στην 174^η (2019) μεταξύ 239 Περιφερειών της Ε.Ε., σημειώνοντας σταθερή βελτίωση τα 5 τελευταία έτη.

Κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2014-2020, εξελίσσεται η πλέον ουσιαστική προσπάθεια σύζευξης τοπικής ζήτησης (ΜΜΕ)-προσφοράς (ΑΕΙ) στο πλαίσιο της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, με την ενθάρρυνση τη έρευνας σε τομείς προτεραιότητας για την ΠΙΝ. Όμως, παρά την βελτίωση του κλίματος, το επίπεδο της Π.Ι.Ν. στους τομείς της «Έρευνας και Καινοτομίας» παραμένει σχετικά χαμηλό («Moderate Innovator»), όπως και η προστιθέμενη αξία σε περιφερειακό επίπεδο.

Αναγκαία θεωρείται η εδραίωση του περιφερειακού συστήματος έρευνας και καινοτομίας με τη συνέχιση της υποστήριξης του ερευνητικού έργου-υποδομών των τοπικών ερευνητικών κέντρων και κυρίως με την προώθηση των απευθείας συνεργασιών των ΑΕΙ και ερευνητικών κέντρων με τοπικές ΜΜΕ.

Δυνατότητες (πλεονεκτήματα & ευκαιρίες): το Ιόνιο Πανεπιστήμιο και η εξειδίκευσή του σε θέματα άμεσου περιφερειακού ενδιαφέροντος (ΤΠΕ, Περιβάλλον, Πολιτισμός, κλπ), δημιουργούν τη δυνατότητα συνδρομής του στις τοπικές ανάγκες, με την αξιοποίηση υπάρχοντος και την προσέλκυση νέου ερευνητικού δυναμικού.

Τεχνολογίες Πληροφορικής & Επικοινωνιών

Έως πρόσφατα, η ΠΙΝ ακολουθώντας σε γενικές γραμμές τις τάσεις της χώρας, καταλάμβανε μια από τις ενδιάμεσες θέσεις στη κατάταξη των ελληνικών Περιφερειών όσον αφορά στη πρόσβαση των νοικοκυριών στο διαδίκτυο (6η θέση με 35,2% των νοικοκυριών – 2011 και πρώτη μεταξύ των 5 περιφερειών της Κεντρικής Ελλάδας-μέσο ποσοστό πρόσβασης 31,5%). Η εικόνα αυτή συνεχώς βελτιώνεται με βάση τα ενοποιημένα στοιχεία για τις Περιφέρειες Κεντρικής Ελλάδας (63,7% το 2017 και 40,4% το 2018). Αύξηση υποδεικνύουν και τα ενοποιημένα στοιχεία για την πρόσβαση σε ηλεκτρονικές αγορές (35,5% των νοικοκυριών της Κεντρικής Ελλάδας το 2018).

Στο πλαίσιο των τελευταίων προγραμματικών περιόδων, έχει αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός των υλοποιούμενων δράσεων στον τομέα των ΤΠΕ, ιδιαίτερα μέσω του Τομεακού Προγράμματος. Οι πόροι των ΠΕΠ κατευθύνονται σε αντικείμενα περισσότερο προσαρμοσμένα σε τοπικές ανάγκες & ιδιαιτερότητες, όπως η τουριστική προβολή των νησιών, ή σε «εργαλεία» χρήσιμα για την τοπική διοίκηση και αυτοδιοίκηση, που εστιάζουν στην εξυπηρέτηση του πολίτη.

Αναγκαία είναι η περεταίρω αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών τόσο στις υπηρεσίες (δημόσιες και ιδιωτικές), όσο και στο παραγωγικό σύστημα, προκειμένου να αμβλυνθούν ορισμένες δυσμενείς συνέπειες της νησιωτικότητας και να τονωθεί η ανταγωνιστικότητα του παραγωγικού συστήματος. Επίσης, ο πολυ-κερματισμός των εφαρμογών

ανά αντικείμενο, ειδικά στο δημόσιο χώρο, δημιουργεί την ανάγκη για καλύτερο συντονισμό, που θα διασφαλίζει ταυτόχρονα και τη συνέχεια⁴.

Δυνατά σημεία (πλεονεκτήματα & ευκαιρίες): η αυξανόμενη χρήση του διαδικτύου από τους κατοίκους, τους επισκέπτες και τις επιχειρήσεις, η λειτουργία σχετικών Πανεπιστημιακών σχολών/τμημάτων και οι κατευθύνσεις της RIS, παρέχουν τη δυνατότητα αξιοποίησης των ΤΠΕ για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την τόνωση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ

Περιφερειακή οικονομία - Παραγωγικό Σύστημα

Τις τελευταίες δεκαετίες, βασικό χαρακτηριστικό της περιφερειακής οικονομίας αποτελεί η υψηλή συγκέντρωση δραστηριοτήτων στον τριτογενή τομέα (87,8% της Α.Π.Α⁵, μερίδιο κατά 9 μονάδες υψηλότερο εκείνου της χώρας-2016) που δείχνει να ενισχύεται περαιτέρω με την απομάκρυνση από την έξαρση της κρίσης, η περιορισμένη (παρότι αύξουσα) συμμετοχή του πρωτογενή (4,1% της Α.Π.Α.-2016) και μια φθίνουσα πορεία του δευτερογενή (8,0% της Α.Π.Α.-2016), εικόνα που αντικατοπτρίζεται στο επίπεδο ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Ειδικότερα:

Ο **πρωτογενής** τομέας, παρότι έχει εμπλουτίσει τις παραδοσιακές μονοκαλλιέργειες (αμπέλι, ελιά) με ορισμένες άλλες καλλιέργειες, υδατοκαλλιέργειες και κτηνοτροφία, διατηρεί τις διαρθρωτικές του αδυναμίες, όπως είναι ο πολυτεμαχισμός και το μικρό μέγεθος του κλήρου, ενώ δέχεται πιέσεις και περιορισμούς από τη νησιωτικότητα και την τουριστική επέκταση. Τα τελευταία χρόνια (2008-2016) η ανοδική εξέλιξη της ΑΠΑ συμβαδίζει με πτωτική πορεία του δείκτη των Ακαθάριστων Επενδύσεων Παγίου Κεφαλαίου και της Απασχόλησης, ενώ καταγράφεται σειρά τοπικών προϊόντων με Ονομασία Προέλευσης.

Όσον αφορά στον **δευτερογενή** τομέα, οι περί τις 4.598 επιχειρήσεις(2016), συγκεντρώνονται ιδιαίτερα στους κλάδους των «κατασκευών» (45%) και της «μεταποίησης» (24%), ενώ αυτές που απασχολούν περισσότερα από 10 άτομα είναι λίγες. Όσον δε, αφορά στις Ακαθάριστες Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου, αυτές αυξάνονται σημαντικά μετά το 2012, με αξιοσημείωτη τη συμβολή του τομέα των «κατασκευών».

Στον **τριτογενή** τομέα δεσπόζουν ο τουρισμός και το εμπόριο:

Τις τελευταίες δεκαετίες, ο τουρισμός έγινε η κυρίαρχη μορφή της τριτογενούς δραστηριότητας και τα Ιόνια Νησιά έχουν κατακτήσει μια εξέχουσα θέση στην ελληνική τουριστική αγορά, με το 9,1% των επισκέψεων, το 10,9% των διανυκτερεύσεων, το 11,7% των ξενοδοχειακών κλινών και το 10,8% των εισπράξεων (2018). Η δε απασχόληση στον τομέα σημειώνει συνεχή ανοδική πορεία, φθάνοντας το 28,6% (2018). Ο «Γενικός Δείκτης Ικανοποίησης πελατών ξενοδοχείων» παρότι υπολείπεται ελαφρώς του μ.ο. της χώρας (83,7 έναντι 84,3) είναι μεγαλύτερος των διεθνών ανταγωνιστικών προορισμών.

Η δυναμική όμως αυτή της τουριστικής δραστηριότητας, συνοδεύεται από αντίρροπα γεγονότα (π.χ. τάση μείωσης μέσου χρόνου παραμονής & μείωσης δαπάνης ανά τουρίστα την περίοδο 2016-2018) με συνέπεια, οι δείκτες τουριστικής ανάπτυξης της ΠΙΝ να εμφανίζουν σχετική υστέρηση κυρίως έναντι άλλων νησιωτικών τουριστικών προορισμών, αλλά και σε σύγκριση με τους αντίστοιχους της χώρας. Σε γενικές γραμμές, πρόκειται για ένα είδος τυποποιημένου τουρισμού (μαζικός τουρισμός), με έντονο το στοιχείο της εποχικότητας και σχετικά χαμηλή προστιθέμενη αξία, που μειώνει τις ευκαιρίες διασποράς ωφελειών στον τόπο προορισμού.

Σε ότι δε, αφορά την εμπορική δραστηριότητα, αυτή αντλεί την σημαντικότητά της από τους σχετικά αυξημένους τζίρους (το 42,7% του συνολικού κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων της ΠΙΝ-2016) και τους 17.344 απασχολούμενους (στη 2^η θέση μετά τον τουρισμό). Τη διετία 2016-2017 η ΠΙΝ αύξησε σημαντικά τις εξαγωγικές της επιδόσεις (+13,8%) με τις εξαγωγές να είναι υπερ-διπλάσιες των εισαγωγών και να επικεντρώνονται στους κλάδους των «τροφίμων» (ιχθυηρά, έλαια κλπ) και των «χημικών & πλαστικών».

Τέλος, όσον αφορά την αγορά εργασίας, η αναλογία των απασχολούμενων με εξειδίκευση (σε χειρωνακτική ή μη εργασία) μειώνεται σταθερά σε όλη τη διάρκεια της κρίσης έως σήμερα (39,9% το 2018) και κινείται σημαντικά (7 και πλέον μονάδες) κάτω από το επίπεδο της χώρας, ενώ αντίθετα το ποσοστό των ανέργων “υψηλής εξειδίκευσης” αυξάνεται διαρκώς και εντείνεται με την κρίση στο επίπεδο του 16,9% (2018)

⁴ Ο θεσμοθετημένος ρόλος της ΓΓΨΠ μπορεί να καλύψει την ανάγκη συντονισμού.

⁵ ΑΠΑ:Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία

Την τρέχουσα περίοδο, η σταδιακή έξοδος από την οικονομική κρίση συμβαδίζει με την υιοθέτηση από την ΠΙΝ μιας “Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση”, που θέτει ένα διαφοροποιημένο πλαίσιο πολιτικής με την εστίαση σε τομείς προτεραιότητας, ενώ τα πρώτα απτά αποτελέσματα από την υλοποίησή της αναμένεται να φανούν τα προσεχή έτη.

Παρόλα αυτά, παραμένει η ανάγκη για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού μοντέλου, με την ποιοτική αναβάθμιση του υφιστάμενου παραγωγικού προτύπου και παράλληλα τη διαφοροποίησή του μέσω της καινοτομίας, των δια-τομεακών συνεργασιών και κατάλληλων επιχειρηματικών υποδομών⁶, καθώς και την ανάπτυξη των επαγγελματικών δεξιοτήτων. Η Περιφερειακή Στρατηγική για την “Έξυπνη Εξειδίκευση” θέτει το απαιτούμενο πλαίσιο.

Δυνατότητες (πλεονεκτήματα & ευκαιρίες): η υψηλή αναγνωρισιμότητα της ΠΙΝ ως τουριστικού προορισμού της Μεσογείου, σε συνδιασμό με τους ποικίλους (φυσικούς, πολιτιστικούς, παραγωγικούς, ανθρώπινους) πόρους των νησιών, παρέχει τη δυνατότητα αξιοποίησης της διεθνώς προωθούμενης αειφορίας του τουριστικού μοντέλου, που συνάδει με την αναγκαία διασύνδεση των παραγωγικών τομέων.

1.5.2.Στόχος Πολιτικής 2: Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές άνθρακα μέσω της προώθησης της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των “πράσινων” και “μπλε” επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων.

Ενεργειακή εξοικονόμηση και Α.Π.Ε.

Η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας στην Περιφέρεια ισοδυναμεί με το 1,9% της συνολικής κατανάλωσης ενέργειας στη χώρα (2012). Η «εμπορική» και «οικιακή» χρήση καλύπτουν αθροιστικά το 84,4% , με το 73,3% των νοικοκυριών (2011) να καταναλώνει ηλεκτρική ενέργεια και πετρέλαιο για τη θέρμανση, ενώ το 55,9% των κατοικούμενων κατοικιών δεν έχουν καμία μόνωση. Όσον δε αφορά στις ΑΠΕ, λειτουργεί το Αιολικό Πάρκο Κεφαλονιάς (εγκατεστημένη ισχύς 83,7MW), ενώ έχουν εγκατασταθεί αρκετά φωτοβολταϊκά συστήματα (27 MW).

Επιπλέον, η σχεδιαζόμενη έρευνα και η πιθανή εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στον θαλάσσιο χώρο της Περιφέρειας, ως δραστηριότητα εθνικού επιπέδου, θέτει νέα δεδομένα, καθώς και περιβαλλοντικές κυρίως, προϋποθέσεις.

Στο πλαίσιο της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου υλοποιούνται μεταξύ άλλων, δράσεις ενεργειακής εξοικονόμησης σε κατοικίες και δημόσιες υποδομές, που αναμένεται να καλύψουν μικρό μέρος των ενεργειακών αναγκών (περίπου το 0,8% του κτιριακού αποθέματος).

Πέραν από τη συνέχιση της υλοποίησης δράσεων ενεργειακής απόδοσης και εξοικονόμησης σε δημόσιες υποδομές, κατοικία, αλλά και (τουριστικές κ.ά.) επιχειρήσεις, αναγκαία είναι η εστίαση σε τεχνολογίες εξοικονόμησης που συνάδουν με το ιδιαίτερο αστικό περιβάλλον (ιστορικά κέντρα πόλεων), η ενεργειακή αυτονομία (μέσω ΑΠΕ) των Μικρών Νησιών, η προώθηση των “ενεργειακών κοινοτήτων” κλπ

Δυνατότητες (πλεονεκτήματα & ευκαιρίες): το μάλλον ενεργοβόρο δομημένο περιβάλλον προσφέρεται στην προώθηση & αξιοποίηση καινοτόμων τεχνολογιών για την ενεργειακή απόδοση & εξοικονόμηση ενέργειας, η δε παρουσία πυκνού δικτύου οικιστικών ενοτήτων, αλλά και των Μικρών Νησιών, προσφέρει δυνατότητες τοπικής κλίμακας συνεργασιών για την ενεργειακή αυτονομία.

Κλιματική Αλλαγή & Φυσικοί Κίνδυνοι

Τα Ιόνια Νησιά είναι ευάλωτα στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, ιδίως στον (τουριστικά και αστικά αναπτυγμένο) παράκτιο, αλλά και το θαλάσσιο χώρο. Παρόλα αυτά, υστερούν ακόμη στην υιοθέτηση μιας συνεκτικής πολιτικής για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών και περιστασιακών κινδύνων. Ιδιαίτερα σημαντικές απειλές είναι αφενός αυτές των πυρκαγιών, των πλημμύρων και της διάβρωσης των ακτών και αφετέρου άλλοι φυσικοί κίνδυνοι όπως οι σεισμοί και η θαλάσσια ρύπανση. Ως προς τα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης, η ΠΙΝ σήμερα εξυπηρετείται από εθνικά δίκτυα και υποδομές.

Κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο επιχειρείται μια ολιστική αντιμετώπιση της διαχείρισης των κινδύνων, από την εκτίμηση και προετοιμασία, έως την οργάνωση της διαχείρισης και την απόκριση, σε συνδυασμό με τον αναγκαίο ειδικό εξοπλισμό και τη συνεργασία των εμπλεκόμενων. Αποτελέσματα αναμένονται τα επόμενα χρόνια.

⁶ (εκκολαπτήρια, επιχειρηματικά πάρκα)

Η πολλαπλότητα των κινδύνων καθιστά αναγκαία την ολοκλήρωση του υλοποιούμενου σχεδιασμού, με έμφαση στην εκπαίδευση και ετοιμότητα του ανθρώπινου δυναμικού και την εξειδικευμένη εστίαση σε περιοχές και τομείς με αυξημένη τρωτότητα. Επίσης, η προοπτική της θαλάσσιας έρευνας για εξόρυξη υδρογονανθράκων, καθιστά αναγκαίο ένα αντίστοιχο σύστημα ολιστικής αντιμετώπισης ενδεχόμενου κινδύνου.

Δυνατότητες (πλεονεκτήματα & ευκαιρίες): η αυξανόμενη ευαισθητοποίηση για την κλιματική αλλαγή και οι δυνατότητες που ήδη διαμορφώνονται για την αξιοποίηση τεχνολογίας ολιστικής διαχείρισης φυσικών κ.ά. κινδύνων, μπορούν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση γνωστών και επαναλαμβανόμενων πιέσεων.

Διαχείριση του νερού

Παρά το γεγονός ότι σε όλα τα νησιά της ΠΙΝ εμφανίζεται πλεονασματικό υδρολογικό ισοζύγιο, η κατάσταση υδροδότησής τους είναι δυσχερής, με ιδιαίτερα προβλήματα κατά τους θερινούς μήνες, λόγω της αυξημένης ζήτησης (τουρισμός). Τόσο τα υπόγεια, όσο και τα επιφανειακά ύδατα δέχονται διάχυτες και σημειακές πιέσεις, που σε συνδυασμό με την υπεράντληση, δημιουργούν κινδύνους υποβάθμισής τους. Αξίζει δε να σημειωθεί ότι σε πολλές περιπτώσεις δεν έχουν ακόμα αξιοποιηθεί οι δυνατότητες που δημιουργούνται από τις αυξημένες βροχοπτώσεις.

Στην τρέχουσα περίοδο ο συνδυασμός περιφερειακών και τομεακών πολιτικών ενθαρρύνει την έννοια της συνολικότερης περιβαλλοντικής διαχείρισης των υδάτινων πόρων και τη μείωση των διαρροών (προστασία υδροφορέων, ποιοτική αναβάθμιση, συστήματα ελέγχου, αντικαταστάσεις παλιωμένων δικτύων).

Βασική ανάγκη (συνεχίζει να) αποτελεί η βελτίωση της ποιότητας σε συνδυασμό με τον περιορισμό των απωλειών των δικτύων ύδρευσης στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για τη διαχείριση και την “εξοικονόμηση” των υδάτινων πόρων.

Δυνατότητες (πλεονεκτήματα & ευκαιρίες): το μάλλον πλεονασματικό υδρολογικό ισοζύγιο των νησιών μπορεί να ωφεληθεί από τις “ώριμες” πλέον θεσμικές, διαχειριστικές και τεχνολογικές δυνατότητες για την προστασία και αξιοποίηση των περιβαλλοντικών υδατικών πόρων στη λογική της “εξοικονόμησης” και της “ορθής διαχείρισης”.

Μετάβαση σε μια “κυκλική οικονομία”

Η διαχείριση των αποβλήτων (με βάση τις προβλέψεις του αναθεωρημένου ΠΕΣΔΑ όσον αφορά στα ΑΣΑ) αποτελεί σημαντικό τομέα της «κυκλικής οικονομίας» που στηρίζεται στην “επανάχρηση”⁷. Η παραγόμενη ποσότητα Στερών Αποβλήτων (ΑΣΑ) στην ΠΙΝ εκτιμάται από 130-140 χιλ. τόνους/έτος, το 50% των οποίων παράγεται την Κέρκυρα.

Η διαχείριση των **απορριμμάτων** (οφείλει να) ακολουθεί τον αναθεωρημένο (2016) Περιφερειακό Σχεδιασμό (ΠΕΣΔΑ), σύμφωνα με τον οποίο στόχος για το 2020 είναι να πραγματοποιείται διαλογή στην πηγή για το 50% των παραγόμενων ΑΣΑ και να οδηγείται προς ταφή μόνο το 26% αυτών. Τα τελευταία χρόνια το πρόβλημα της διαχείρισης των ΑΣΑ έχει καταστεί ιδιαίτερα έντονο στην Κέρκυρα και στη Ζάκυνθο .

Η διαχείριση των **υγρών αποβλήτων** ακολουθεί την Οδηγία 91/271, με λειτουργία συνολικά 21 Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων (ΕΕΛ) σε ισάριθμους οικισμούς, περιλαμβανομένων των πρωτεύουσών των νομών. Μόνο στην Ιθάκη δεν λειτουργεί ακόμη ΕΕΛ.

Στο πλαίσιο της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου και όσον αφορά στη διαχείριση των στερεών αποβλήτων, μέσω ΠΕΠ ενισχύονται σχετικές δράσεις στα Μικρά Νησιά της ΠΙΝ, καθώς και ενέργειες ευαισθητοποίησης σε ολόκληρη την Περιφέρεια, ενώ μέσω του Τομεακού Προγράμματος υλοποιούνται δράσεις προτεραιότητας που περιλαμβάνονται στον ΠΕΣΔΑ (διαλογή στην πηγή, πράσινα σημεία, μονάδες κομποστοποίησης και συμμείκτων, ΣΜΑ, ΧΥΤΑ κλπ) και από εθνικούς πόρους δράσεις της μεταβατικής περιόδου διαχείρισης των ΑΣΑ.

Για το προσεχές μέλλον, η προώθηση της «κυκλικής οικονομίας» κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική. Εκτός από τον τομέα της διαχείρισης των Αποβλήτων, άλλα ενδιαφέροντα πεδία είναι η μείωση απώλειας τροφίμων, η επανάχρηση υλικών και νερού για άρδευση κλπ.

Δυνατότητες (πλεονεκτήματα & ευκαιρίες): το σχετικά «ανθεκτικό» (ακόμη) στις πιέσεις οικοσύστημα των νησιών μπορεί να ωφεληθεί από τις “ώριμες” πλέον θεσμικές, διαχειριστικές και τεχνολογικές δυνατότητες για την “κυκλική” αντιμετώπιση των οξυμένων περιβαλλοντικών πιέσεων, στη λογική της “επανάχρησης”

⁷ «Εθνική Στρατηγική για την κυκλική οικονομία» - ΥΠΕΝ (2018)

Βιοποικιλότητας & “πράσινες υποδομές”

Η περιοχή της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων χαρακτηρίζεται από συγκριτικά υψηλό απόθεμα περιβαλλοντικών πόρων, με πλούσια βιοποικιλότητα σε επίπεδο ειδών, οικοσυστημάτων, τοπίων και θεωρείται ως μια εκ των 13 περιοχών της Μεσογείου Θάλασσας που χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας. Διαθέτει 19 περιοχές «Natura», 51 μικρο-νησιωτικούς υγροτόπους, 11 καταφύγια άγριας ζωής και σημαντικούς γεωμορφολογικούς σχηματισμούς, που συμπληρώνονται από τους θαλάσσιους πόρους και συστήματα. Πέραν των 2 γνωστών οικοσυστημάτων (Λαγανάς, Αίνος), πλέον, όλες οι περιοχές NATURA καλύπτονται από Φορείς Διαχείρισης.

Στην τρέχουσα προγραμματική περίοδος προωθούνται δράσεις στο σύνολο σχεδόν των προστατευόμενων περιοχών, με σκοπό την προστασία ή/και την ήπια αξιοποίησή τους.

Έως σήμερα, δεν έχει επιτευχθεί μια ολιστική αντιμετώπιση (γνώση, διατήρηση, διαχείριση, μείωση επιπτώσεων, ευαισθητοποίηση και ήπια αξιοποίηση) της βιοποικιλότητας σε όλα τα επίπεδα (ειδών, οικοσυστημάτων, τοπίων), προκειμένου να διασφαλίζεται η προστασία τους, αλλά και να παραχθεί η προσδοκώμενη προστιθέμενη αξία από την ήπια αξιοποίησή τους

Δυνατότητες (πλεονεκτήματα & ευκαιρίες): το εξαιρετικής κατάστασης και ιδιαίτερης σημασίας περιβάλλον (ποικιλία τοπίων, ενδιαφέροντα οικοσυστήματα, εκτεταμένη ακτογραμμή, πυκνότητα οικισμών), μπορεί να ωφεληθεί από τις “ώριμες” πλέον θεσμικές, διαχειριστικές και τεχνολογικές δυνατότητες για την προστασία των περιβαλλοντικών πόρων στη λογική μιας “ήπιας & συνδυαστικής αξιοποίησης”.

1.5.3.Στόχος Πολιτικής 3: Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων ΤΠΕ.

Ψηφιακή συνδεσιμότητα

Λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα της ΠΙΝ, ιδιαίτερη σημασία έχουν οι νέες τεχνολογίες και συγκεκριμένα οι ευρυζωνικές συνδέσεις που προσφέρουν δυνατότητες σύγχρονων αναβαθμισμένων υπηρεσιών. Μεγάλο μέρος των νησιών (η Κέρκυρα πλην του βόρειου ορεινού τμήματος και των Διαποντίων νήσων, η αστική και τουριστική Λευκάδα, Κεφαλονιά, Ιθάκη και Ζάκυνθος) καλύπτεται επαρκώς από ευρυζωνικές υπηρεσίες.

Από την άποψη της τηλεπικοινωνιακής υποδομής, έχει ολοκληρωθεί η εγκατάσταση ψηφιακών κέντρων, ενώ υπάρχουν τηλεπικοινωνιακά κυκλώματα με ταχύτητες μετάδοσης ικανές να εξυπηρετήσουν κάθε ευθεία σύνδεση, και εγκατεστημένοι φορείς (οπτικά καλώδια τόσο χερσαία όσο και υποβρύχια, καθώς επίσης και μικρό-κυματικά δίκτυα) για τη διασύνδεση με όλο το Εθνικό και το Διεθνές Δίκτυο⁸. Ωστόσο, στην Περιφέρεια δεν υπάρχει εγκατεστημένο δίκτυο υπερτοπικής εμβέλειας, ενώ παραμένουν και ορισμένα «κενά» στην κάλυψη του χώρου.

Τις τελευταίες περιόδους αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός των υλοποιούμενων έργων ΤΠΕ, ιδιαίτερα μέσω του Τομεακού Προγράμματος. Οι δε πόροι των ΠΕΠ κατευθύνονται σε αντικείμενα περισσότερο προσαρμοσμένα σε τοπικές ιδιαιτερότητες.

Από την άποψη της τηλεπικοινωνιακής υποδομής, παρότι έχουν εγκατασταθεί ικανές ψηφιακές υποδομές και σύγχρονα δίκτυα, παραμένουν ορισμένα «κενά» στην κάλυψη του χώρου, ενώ δεν υπάρχει εγκατεστημένο δίκτυο υπερτοπικής εμβέλειας.

Δυνατότητες (πλεονεκτήματα & ευκαιρίες): η ύπαρξη και η δυνατότητα περαιτέρω ενίσχυσης βασικών τηλεπικοινωνιακών υποδομών σύνδεσης με το εθνικό και διεθνές δίκτυο, παρέχουν τη δυνατότητα αξιοποίησης των ΤΠΕ για την αντιμετώπιση αρνητικών πτυχών της νησιωτικότητας

Συνδεσιμότητα υποδομών Μεταφορών

Όσον αφορά στην ένταξη σε ευρύτερα δίκτυα μεταφορών, αξίζει να αναφερθεί η θέση των Ιονίων Νήσων επί του θαλάσσιου άξονα Αδριατικής - Ιονίου - Ανατολικής Μεσογείου, αλλά και η εγγύτητά τους με τους χερσαίους άξονες της Εγνατίας και της Ιόνιας οδού, που αποτελούν τμήματα των ΔΕΔ-Μ. Συνδετήριοι κόμβοι των νησιών με τα ΔΕΔ-Μ

⁸ Αναθεωρημένο Χωροταξικό Πλαίσιο (2019)

αποτελούν τα 3 αεροδρόμια και το λιμάνι Κέρκυρας, καθώς και ο (υπό κατασκευή) συνδετήριος οδικός άξονας της Λευκάδας.

Σε ότι δε αφορά στην ανάπτυξη των μεταφορικών υποδομών της Περιφέρειας, αξιοσημείωτη είναι η λειτουργία 3 αεροδρομίων, τα 89 συνολικά μικρά και μεγάλα λιμάνια διαφόρων τύπων και χαρακτήρα⁹, **ορισμένα** εκ των οποίων έχουν ιδιαίτερη σημασία για την «εξωτερική» διασύνδεση της Περιφέρειας ή την υποστήριξη ειδικών μορφών τουρισμού, ενώ το βασικό οδικό δίκτυο της Περιφέρειας (5.233 Km) χαρακτηρίζεται από την μη ολοκλήρωσή των βασικών του αξόνων, ειδικά προς απομονωμένες και τουριστικές περιοχές και έχει περίπου τα ίδια χαρακτηριστικά - προβλήματα σε όλους τους νομούς. Όσον δε αφορά στην οδική ασφάλεια, η αναλογία των οδικών ατυχημάτων σε σχέση με τη χώρα διαμορφώνεται στο 82% (2017) και παραμένει σταθερή σε σχέση με το 2012.

Σε όλες τις Προγραμματικές περιόδους σημαντικές είναι οι παρεμβάσεις που έχουν υλοποιηθεί για την αναβάθμιση των οδών, των αεροδρομίων και των λιμένων. Στην τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο, υλοποιούνται λιμενικές υποδομές στα Μικρά Νησιά της ΠΙΝ, ενώ η υλοποίηση σημαντικών έργων διασύνδεσης με τα ΔΕΔ-Μ¹⁰ δεν αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το 2023, ενώ καθυστερήσεις σημαντικές αντιμετωπίζει η υλοποίηση δράσεων οδικής ασφάλειας¹¹.

Παρόλα αυτά, ο διαχρονικός στόχος για τη δημιουργία ενός βασικού «εσωτερικού» οδικού άξονα μεταφορών¹² για τη σύνδεση της ενδοχώρας με τον παράκτιο χώρο και με τους λιμένες των νησιών και, μέσω αυτών, με την ηπειρωτική χώρα παραμένει, αλλά η υλοποίηση του εγχειρήματος προϋποθέτει σημαντική προεργασία και χρόνο. Στο αναθεωρημένο ΣΠΕΜ (2019), πέραν των έργων σύνδεσης με ΔΕΔ-Μ¹³, προβλέπεται η υλοποίηση σειράς παρεμβάσεων στο οδικό δίκτυο και στο δίκτυο λιμένων¹⁴, συμπεριλαμβανομένων υποδομών που υποστηρίζουν το θαλάσσιο τουρισμό. Επίσης σημαντικό και αναγκαίο παραμένει το ζήτημα της ασφάλειας στις οδικές και θαλάσσιες μεταφορές.

Δυνατότητες (πλεονεκτήματα & ευκαιρίες): η κεντρική θέση της Περιφέρειας στον διεθνή άξονα Αδριατικής – Ιονίου και η γειτνίαση με θαλάσσια & χερσαία Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών και οι ρυθμοί ανάπτυξης του εγχώριου και διεθνούς τουρισμού που διακινείται μέσω αυτών των δικτύων, δημιουργούν τις προϋποθέσεις και δυνατότητες για αναβάθμιση και της «εσωτερικής» διασυνδεσιμότητας.

Αστική κινητικότητα

Σημαντικό μέρος της κυκλοφορίας και της διακίνησης συντελείται μέσα από τα 4 αστικά κέντρα, που εκτός των άλλων ρόλων αποτελούν τις πύλες εισόδου-εξόδου της ΠΙΝ και ταυτόχρονα συγκεντρώνουν σε καθημερινή βάση το μεγαλύτερο μέρος της εσωτερικής διακίνησης κάθε νησιού. Και οι 4 πόλεις αποτελούν πόλεις- λιμάνια, και είναι αναπτυγμένες στην παράκτια ζώνη των αντίστοιχων νησιών, συνδυάζουν δε σε διαφορετική ένταση και κλίμακα, προβλήματα παραδοσιακής και σύγχρονης αστικής πολεοδόμησης και λειτουργίας, με το πρόβλημα της αστικής κυκλοφορίας να αναδεικνύεται ως ένα από τα πλέον σημαντικά θέματα.

Σε προηγούμενες προγραμματικές περιόδους υλοποιήθηκαν ορισμένα έργα βελτίωσης της αστικής κινητικότητας ιδίως των πεζών (πεζόδρομοι) στο πλαίσιο αστικών αναπλάσεων, αλλά οι ανάγκες μιας ουσιαστικότερης, ολοκληρωμένης παρέμβασης για τη βελτίωση της αστικής κινητικότητας παραμένουν.

⁹ Επίσης, ένα αρχικό δίκτυο υδατοδρομίων είναι ήδη υπό ανάπτυξη.

¹⁰ Οδοί διασύνδεσης με αεροδρόμια Κέρκυρας και Αργοστολίου και πόλης Λευκάδας με Ιόνια Οδό

¹¹ Το επίσης σημαντικό ζήτημα της αντιστάθμισης του κόστους μεταφορών (μεταφορικό ισοδύναμο) δρομολογήθηκε μέσω εθνικών πόρων.

¹² Αναθεωρημένο Χωροταξικό Πλαίσιο Ι.Ν. (2019)

¹³ Οδών 3 Γεφύρια-Βρυώνη, Κρανιάς-αεροδρομίου και Αργοστολίου-Αεροδρομίου Κεφαλονιάς και της (υποθαλάσσιας) οδού σύνδεσης της πόλης της Λευκάδας με την Ιόνια Οδό- ΕΣΣΜ (2019)

¹⁴ Στο ΣΠΕΜ προβλέπονται έργα «Περιφερειακής εμβέλειας» όπως: παράκαμψη Αργυράδων Κέρκυρας, οδός Αεροδρόμιο Κεφαλονιάς-Πόρος, βελτίωση οδού Βρυώνη-Μωραϊτικά Κέρκυρας, οδός Αεροδρόμιο Ζακύνθου-Πάστρα-Πλάνος, καθώς και λιμενικά έργα όπως της Λευκίμμης Κέρκυρας, της Λάκκας Παξών. Ακόμη, ενδιαφέρον για την ΠΙΝ έχουν οι μακροπρόθεσμες προβλέψεις του ΕΣΣΜ για τον οδικό άξονα Ηγουμενίτσα-Πάργα-Πρέβεζα και τα λιμάνια Ζακύνθου, Πόρου (Ιόνια Νησιά) και Κατάκωλου (Πελοπόννησος)

Αναγκαίες κρίνονται ολοκληρωμένες, “έξυπνες” και “πράσινες” παρεμβάσεις βελτίωσης της αστικής κινητικότητας στο πλαίσιο Σχεδίων Βελτίωσης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ), αφού οι πόλεις της ΠΙΝ επωμίζονται αυξημένο κυκλοφοριακό φόρτο, χωρίς τις απαραίτητες υποδομές και ρυθμίσεις.

Δυνατότητες (πλεονεκτήματα & ευκαιρίες): το αστικό οικιστικό δίκτυο της Π.Ι.Ν. Με την ιδιαίτερη φυσιογνωμία του, προσφέρει δυνατότητες (και “προκαλεί”) για τη βελτίωση της αστικής κινητικότητας

1.5.4.Στόχος Πολιτικής 4: Μια πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων

Εκπαίδευση και διά βίου μάθηση

Παρότι σημειώνεται βελτίωση ορισμένων βασικών εκπαιδευτικών δεικτών, γενικά η ΠΙΝ υστερεί στο γενικό επίπεδο εκπαίδευσης.

Ειδικότερα:

-Μειώνεται σταδιακά ο αριθμός όσων δεν πήγαν ή δεν ολοκλήρωσαν την α΄θμια εκπαίδευση(3,0% – 2018), αλλά παραμένει σχετικά υψηλό το μερίδιο αποφοίτων α΄θμιας εκπαίδευσης (27,2%), ενώ υστερεί σημαντικά στο μερίδιο των αποφοίτων γ΄θμιας εκπαίδευσης (17,6%), παρά τη σημαντική βελτίωση. Επίσης, την ίδια περίοδο “κλείνει” το άνοιγμα στην β΄θμια εκπαίδευση σε σύγκριση με τη χώρα (39,3% το 2018)¹⁵. Τα διαθέσιμα στοιχεία για τη σχολική διαρροή κατατάσσουν την ΠΙΝ στην χειρότερη θέση των 13 Περιφερειών (16,3% -2014), στη δε «Δια Βίου Μάθηση» (ηλικίες 20-64 ετών, 2015) η ΠΙΝ κατατάσσεται στην 10^η θέση με 4,0% (6,1% για τη χώρα), παρότι διπλασίασε σχεδόν τις επιδόσεις της τα τελευταία χρόνια.

=Ο λόγος μαθητών προς διδακτικό προσωπικό (προσχολική, α΄θμια και β΄θμια) είναι γενικά χαμηλότερος ή ίσος με αυτό της χώρας (σχολικό έτος 2016/2017), ενώ η ΠΙΝ διαθέτει ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά συστεγαζόμενων σχολείων, ενώ το επίπεδο του ειδικού εξοπλισμού συνεχώς βελτιώνεται.

Στην ΠΙΝ λειτουργούν 270 σχολεία α΄θμιας εκπαίδευσης (με 16.618 μαθητές – 2017/2018), 90 σχολεία β΄θμιας εκπαίδευσης (με 13.223 μαθητές) και το «νέο» Ιόνιο Πανεπιστήμιο (με 5 Σχολές και 12 Τμήματα μετά την ενσωμάτωση του ΤΕΙ), καθώς και 4 δημόσια ΙΕΚ και 3 Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Στο πλαίσιο των Περιφερειακών Προγραμμάτων έχει ανανεωθεί και συμπληρωθεί σε ένα βαθμό η κτιριακή υποδομή και ο ειδικός εξοπλισμός των εκπαιδευτηρίων όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης, ενώ στην τρέχουσα π.π. υλοποιούνται παρεμβάσεις σε υποδομές (κτιριακά και ειδικός εξοπλισμός) με βάση τη χαρτογράφηση αναγκών της α΄θμιας και β΄θμιας εκπαίδευσης, και προωθείται η αντιμετώπιση ορισμένων από τις στεγαστικές ανάγκες του Ιονίου Πανεπιστημίου.

Παρόλα αυτά, ανάγκες συνεχίζουν να υφίστανται, λόγω της παλαιότητας αρκετών σχολικών υποδομών, αλλά και των συνεχών «αναδιαρθρώσεων». Ενδεικτικά αναφέρεται ότι με βάση πρόσφατη χαρτογράφηση (2017) αποτελεί άμεση προτεραιότητα η ανέγερση τουλάχιστον 10 διδακτηρίων α΄θμιας και β΄θμιας εκπαίδευσης¹⁶, ενώ πρόσθετες ανάγκες στέγασης και εξοπλισμού αντιμετωπίζει και το Ιόνιο Πανεπιστήμιο, ιδιαίτερα μετά την ενσωμάτωση του ΤΕΙ Ιονίων Νήσων. Επίσης, η υποχρεωτικότητα της προσχολικής εκπαίδευσης δημιουργεί νέες ανάγκες στέγασης & εξοπλισμού.

Δυνατότητες (πλεονεκτήματα & ευκαιρίες): η λειτουργία ενός αναβαθμισμένου Πανεπιστημιακού Ιδρύματος με τμήματα σε όλη την ΠΙΝ, το σχετικά ικανοποιητικό επίπεδο προϋποθέσεων παροχής υπηρεσιών εκπαίδευσης και η αναβάθμιση εκπαιδευτικού επιπέδου πληθυσμού την πρόσφατη περίοδο, δημιουργούν τις δυνατότητες προσέγγισης του μέσου εκπαιδευτικού και μαθησιακού επιπέδου της χώρας με την παράλληλη αντιμετώπιση αναγκών σε υποδομές

Υγειονομική περίθαλψη και Πρόνοια

Σε ότι αφορά στον τομέα της παροχής υπηρεσιών υγείας, τα Ιόνια Νησιά κατέχουν μια από τις χαμηλές θέσεις πανελλαδικά, σε σχέση με την αναλογία νοσοκομειακών κλινών ανά κάτοικο. Όσον δε αφορά στην αναλογία ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού καταλαμβάνουν την 8^η και τη 10 θέση αντίστοιχα. Τα δε 8 Κέντρα Υγείας και τα 53 Περιφερειακά Ιατρεία εμφανίζουν ελλείψεις, τόσο σε εξοπλισμό, όσο και σε προσωπικό. Ο συνολικός αριθμός

¹⁵ Τα στοιχεία για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης αφορούν πληθυσμό>15 ετών

¹⁶ Με βάση τη Χαρτογράφηση αναγκών στο πλαίσιο του ΠΕΠ 2014-2020

των επισκέψεων ασθενών σε μονάδες υγείας (νοσοκομεία και μονάδες ΠΕΔΥ/α'θμιας υγείας) της ΠΙΝ ανά κάτοικο είναι 2,7 (2018) ελαφρώς υψηλότερος από τον αντίστοιχο λόγο για τη χώρα.

Η παροχή υπηρεσιών κοινωνικής μέριμνας και ένταξης, πραγματοποιείται με τη λειτουργία περιορισμένου αριθμού δημόσιων βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών, που προσφέρουν θέσεις φροντίδας παιδιών, με την ανάπτυξη και υποστήριξη δομών φιλοξενίας ατόμων τρίτης ηλικίας, με τις υπηρεσίες από τα Ειδικά Κέντρα που παρέχουν συμβουλευτική και θεραπευτική υποστήριξη σε Άτομα με ειδικές Ανάγκες (ΑμεΑ), καθώς και από Κέντρα Αποθεραπείας - Φυσικής & Κοινωνικής Αποκατάστασης. Η γεωγραφική κάλυψη των αναγκών των νησιών δεν είναι ισομερής.

Τις τελευταίες περιόδους, μέσω του ΠΕΠ ολοκληρώθηκε ο ριζικός εκσυγχρονισμός βασικών νοσοκομειακών μονάδων, όμως εντοπίζονται ελλείψεις στη λειτουργικότητα των δομών α'θμιας φροντίδας υγείας. Στον δε τομέα της Πρόνοιας, μέσω του ΠΕΠ βελτιώνονται ορισμένες προνοιακές υποδομές (γηροκομεία, παιδικοί σταθμοί), σε συνδυασμό με την υλοποίηση δράσεων υπέρ των κοινωνικά ευπαθών ομάδων (βλέπε δράσεις ΕΚΤ).

Παρά την αδιαμφισβήτητη αναβάθμιση των δομών β'θμιας υγείας, σε γενικές γραμμές και η ΠΙΝ υφίσταται τα γενικότερα δομικά προβλήματα, που χαρακτηρίζουν το σύστημα υγείας στη χώρα. Η δε πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας παραμένει σε ιδιαίτερα χαμηλή ανάπτυξη¹⁷, όσον αφορά υποδομές, εξοπλισμό και ανθρώπινο δυναμικό. Ιδιαίτερη ανάγκη αποτελεί η υγειονομική κάλυψη των απομακρυσμένων περιοχών και ευπαθών ομάδων με τη συνδρομή και της τεχνολογίας(e-υγεία). Παράλληλα, οι δημογραφικές κ.ά. συνθήκες δημιουργούν πρόσθετες ανάγκες για την επαρκή κάλυψη των προνοιακών αναγκών ευπαθών και ευάλωτων ομάδων (ηλικιωμένοι, ΑμεΑ)

Δυνατότητες (πλεονεκτήματα & ευκαιρίες): η λειτουργία ενός αναβαθμισμένου όσον αφορά στις υποδομές, συστήματος β'θμιας φροντίδας υγείας σε όλη την ΠΙΝ δημιουργεί τις δυνατότητες προσέγγισης του μέσου επιπέδου της χώρας, με την παράλληλη αντιμετώπιση αναγκών σε ανθρώπινο (ιατρικό και νοσηλευτικό) δυναμικό και υποδομές στην α'θμια φροντίδα και πρόνοια.

Απασχόληση - Ανεργία

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων συμμετέχει κατά το 1,96% στο εργατικό δυναμικό της χώρας (2018) με εμφανείς διακυμάνσεις, η δε συμμετοχή των απασχολούμενων (78,3 χιλ. άτομα το 2018), κυμαίνεται σταθερά πάνω από το μέσο όρο της χώρας την περίοδο 2009-2018.

Βασικά χαρακτηριστικά της διάρθρωσης της **απασχόλησης** αποτελούν η σταδιακή διαφοροποίηση στο εκπαιδευτικό επίπεδο των απασχολούμενων με αύξηση του μεριδίου των αποφοίτων λυκείου και ΑΕΙ, ο σχετικά μεγάλος αριθμός αυτοαπασχολούμενων και η τομεακή κατανομή της απασχόλησης που χαρακτηρίζεται από μια έντονη πλέον στροφή στον τριτογενή τομέα (81,2%-2018). Τα επίπεδα της “μερικής” απασχόλησης κινούνται διαχρονικά χαμηλότερα από εκείνα της χώρας (10,1%-2018), ενώ το ποσοστό όσων εργάζονται σε επιχειρήσεις που απασχολούν έως 10 άτομα(ΜΜΕ) μειώθηκε σημαντικά τα τελευταία χρόνια (69,2% το 2018). Η δε αναλογία των γυναικών στους απασχολούμενους αυξάνεται στο 42,9% (2018) και το ποσοστό των νέων απασχολούμενων (15-34 ετών) βαίνει μειούμενο και διαμορφώνεται στο 22,5% (2018).

Τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται και στα Ι.Ν. ο τομέας της ΚΑΛΟ, με την ίδρυση 25 φορέων ΚΑΛΟ, το 72% των οποίων στην Κέρκυρα, με αντικείμενο σε πεδία του περιβάλλοντος, του πολιτισμού, της εκπαίδευσης, των ΤΠΕ, της γαστρονομίας κλπ.

Ο δείκτης **ανεργίας** του εργατικού δυναμικού διαμορφώθηκε στο 15,9% το 2018 (14,8 χιλ. άνεργοι), ύστερα από την κορύφωση του 2014 (21,4% και 19,4 χιλ. άνεργοι), αρκετά χαμηλότερα από το μ.ό. της χώρας (19,3%), στην τρίτη καλύτερη θέση. Η εποχικότητα της απασχόλησης εκφράζεται μεταξύ των άλλων με την εποχική διακύμανση του δείκτη ανεργίας (2,8/1). Η δε μακροχρόνια ανεργία αποκλιμακώνεται με αργούς ρυθμούς (54,1% - 2018), ενώ το ποσοστό των “νέων ανέργων” βαίνει συνεχώς μειούμενο (17,2%-2018). Όσον δε αφορά στο επίπεδο εκπαίδευσης αυξάνεται σημαντικά η αναλογία των πτυχιούχων ΑΕΙ ανέργων (21,2% το 2018), αλλά και της “άνωτερης β'θμιας εκπαίδευσης (54,0% το 2018).

Στην τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο, η πολιτική για την απασχόληση σχεδιάζεται και υλοποιείται αφενός κεντρικά, κυρίως με “οριζόντιες” δράσεις και στοχεύσεις και αφετέρου τοπικά, με πρωτοβουλία των Περιφερειών διαμορφώνονται προσαρμοσμένες στρατηγικές ενίσχυσης της απασχόλησης είτε στην κατεύθυνση της αξιοποίησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων (στρατηγική RIS), είτε στην κατεύθυνση της αντιμετώπισης της φτώχειας και των

¹⁷ Εθνική Στρατηγική για την Υγεία 2014-2020

διακρίσεων (Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη), με βάση τη Μελέτη Αναγκών Αγοράς Εργασίας. Τα αποτελέσματα από την υλοποίηση των δράσεων αναμένονται τα επόμενα χρόνια.

Με τη διαφαινόμενη είσοδο σε μια περίοδο σταθερότητας της οικονομίας για τη χώρα και την ΠΙΝ οι ανάγκες που πηγάζουν από τις συνέπειες της κρίσης, αλλά και της επιδιωκόμενης προσαρμογής του παραγωγικού μοντέλου, παραμένουν. Παρότι δεν έχει εκτιμηθεί επαρκώς η πραγματική, μεσοπρόθεσμη συμβολή των ασκούμενων πολιτικών στην αντιμετώπιση της ανεργίας, αναγκαία κρίνεται η συνέχιση Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης (αναβάθμιση δεξιοτήτων, δημιουργία θέσεων απασχόλησης, αυτοαπασχόληση, προσαρμογή εργαζομένων κλπ) που εντάσσονται στο πλαίσιο σύζευξης της προσφοράς και της ζήτησης εργασίας στην ΠΙΝ. Έτσι, η δημιουργία Μηχανισμού Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας¹⁸, που θα τροφοδοτεί τους φορείς σχεδιασμού των πολιτικών απασχόλησης με τα στοιχεία για τους δυναμικούς κλάδους και επαγγέλματα, είναι αναγκαία επιλογή. Επίσης, η ενθάρρυνση των Φορέων ΚΑΛΟ (υφιστάμενων και νέων) αποτελεί μια διέξοδο δημιουργίας απασχόλησης για ευπαθείς και άλλες ομάδες, τη στιγμή που ακόμη και ορισμένοι υπο-τομείς της RIS, προσφέρονται για την ανάπτυξη τέτοιας μορφής επιχειρηματικότητας.

Δυνατότητες (πλεονεκτήματα & ευκαιρίες): Η αύξηση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού σε συνδιασμό με την άνοδο στο εκπαιδευτικό επίπεδο των απασχολούμενων και το υψηλό επίπεδο εξειδίκευσης των ανέργων δημιουργεί ορισμένες δυνατότητες για την ανάδυση νέων παραγωγικών τομέων με έμφαση στις δεξιότητες

Κοινωνική Ένταξη

Η Μελέτη για την “αντιμετώπιση της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού στην ΠΙΝ (ΠΕΣΚΕ-2014), εντόπισε σημαντικές συγκεντρώσεις πληθυσμού απειλούμενου από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό (ΑμεΑ, μέλη πολύτεκνων οικογενειών, συνταξιούχοι με χαμηλά εισοδήματα, ηλικιωμένοι χωρίς ασφάλιση υγείας κλπ). Παρά την πρόοδο που έχει συντελεστεί έκτοτε (η ΠΙΝ το 2018 καταγράφει το χαμηλότερο ποσοστό ανθρώπων που κινδυνεύουν από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό στη χώρα -28,1% έναντι 31,8% για τη χώρα) τα προβλήματα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού παραμένουν και μια σειρά από στοιχεία οδηγούν στο συμπέρασμα αυτό:

-με βάση το υπολογιζόμενο ποσοστό “ακραίας φτώχειας”, η ΠΙΝ καταλαμβάνει την 3η καλύτερη θέση με 9,8% το 2016 (έναντι 10,6% το 2013), αλλά με τη μικρότερη διακύμανση (min-max τιμή)

-το μέσο δηλωθέν εισόδημα (ανά φορολογική δήλωση) Φ.Π. (2017) φέρνει την ΠΙΝ στην τελευταία θέση της κατάταξης των Περιφερειών της χώρας και στο 78,5% επί του αντίστοιχου δείκτη σε επίπεδο χώρας ήδη από το 2013.

-όσον αφορά στα “κόκκινα δάνεια” η ΠΙΝ κατατάσσεται στην 6η θέση των Περιφερειών (με 41%- 2017)

- Το 8,6% των ατόμων 18-59 ετών διαμένουν σε νοικοκυριά χωρίς κανέναν εργαζόμενο (2018), κατατάσσοντας την ΠΙΝ στην 6η θέση (9,2% για τη χώρα), με ελαφρά βελτίωση από το 2013.

- οι ανειδίκευτοι άνεργοι παρά τη σταδιακή μείωση, παραμένουν σε υψηλό επίπεδο έναντι της χώρας (52,5% έναντι 39,5%-2018) κατατάσσοντας την ΠΙΝ στην 3η χειρότερη θέση.

-το ποσοστό των ξένων υπηκόων (πλην ΕΕ) ανέρχεται στο 5,6% (3,8% για τη χώρα-2018) ή 11.200 άτομα, το 2ο υψηλότερο στη χώρα, σταθεροποιημένο τα τελευταία χρόνια, έναντι τάσεων μείωσης για τη χώρα

-η ανεργία των γυναικών, παρότι αποκλιμακώνεται σταδιακά (στο 19,9% το 2018), παραμένει κατά 6 περίπου μονάδες υψηλότερη από εκείνη των ανδρών. Ενδεικτική του προβλήματος είναι η αυξημένη ζήτηση για θέσεις φροντίδας παιδιών σε Παιδικούς κ.ά. Σταθμούς, τα τελευταία χρόνια(2009-2018)

-εκτιμήσεις για τα που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικά ομάδες καταγράφονται αναλυτικά στην ΠΕΣΚΕ της ΠΙΝ (2015): ΑμεΑ (περί τις 3.500 άτομα), ΡΟΜΑ (περί τους 850), απροστάτευτα παιδιά (445), εξαρτημένα άτομα (περίπου 300), φυλακισμένοι (313), κάτοικοι μικρών Νησιών (8.366) κ.ά.

Κατά την τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο η υλοποίηση πολιτικών για την αντιμετώπιση της φτώχειας υπακούει στην ΠΕΣΚΕ, χρηματοδοτείται μέσω του ΠΕΠ και υλοποιείται σε περιφερειακό επίπεδο, ενώ σχεδιάζεται σε συνεργασία και τους κεντρικούς φορείς άσκησης πολιτικής. Στο επίκεντρό της βρίσκεται η ενίσχυση της λειτουργίας 23 Κοινωνικών Δομών για διάφορες κατηγορίες υπηρεσιών (π.χ. Κέντρα Κοινότητας) και ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (π.χ. ΚΔΗΦ ΑμεΑ, Κέντρα Συμβουλευτικής γυναικών, ΚΗΦΗ), καθώς και η υλοποίηση προγραμμάτων κοινωνικής υποστήριξης (π.χ. Εναρμόνιση οικογεν-επαγγ.ζωής, εκπαιδευτική στήριξη μαθητών ΑμεΑ, προγράμματα

¹⁸

Δηλαδή, μετεξέλιξη και αναβάθμιση της σημερινής πρακτικής με την εκπονούμενη κατά διαστήματα, Μελέτης Αναγκών Α.Ε.

για την πρόσβαση σε υπηρεσίες Υγείας, για τους ΡΟΜΑ κλπ). Η παροχή υπηρεσιών και υποστήριξης μέσω των παραπάνω δομών και προγραμμάτων χρηματοδοτείται το αργότερο έως το 2023

Επειδή οι συνθήκες για την ενεργοποίηση των παραπάνω πολιτικών για την αντιμετώπιση της φτώχειας και την κοινωνική ένταξη δεν έχουν εκλείψει, η συνέχιση των περισσότερων δομών και προγραμμάτων για μετά το 2023 είναι αναγκαία, κατόπιν επικαιροποίησης της ΠΕΣΚΕ, αλλά και σχετικής αξιολόγησης και ενδεχόμενης προσαρμογής. Επιτελική Δομή για την παρακολούθηση και αξιολόγηση των δράσεων για την αντιμετώπιση της φτώχειας αποτελεί το Περιφερειακό Πρατηρητήριο Κ.Ε., η λειτουργία του οποίου επίσης θα πρέπει να συνεχίσει να υποστηρίζεται.

Δυνατότητες (πλεονεκτήματα & ευκαιρίες): Η ύπαρξη ορισμένων βασικών υποδομών για παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, καθώς και η εμπειρία στη διαχείριση-λειτουργία Κοινωνικών Δομών για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες στο πλαίσιο πλέον μιας ολιστικής και στρατηγικής προσέγγισης, προσφέρουν δυνατότητες για τη συνεχή προώθηση της κοινωνικής ένταξης

1.5.5.Στόχος Πολιτικής 5 : Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της, μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών.

Τα επιμέρους τμήματα του νησιωτικού συμπλέγματος της ΠΙΝ χαρακτηρίζονται από κοινά στοιχεία και ιδιαιτερότητες ως προς το παραγωγικό τους πρότυπο. Παράλληλα, η νησιωτικότητα προκαλεί άνηση ανάπτυξη και διευρύνει τις ανισότητες στη χωρική κατανομή των πόρων και των συνθηκών διαβίωσης.

Το οικιστικό δυναμικό της Π.Ι.Ν., αριθμεί 651 οικισμούς με συνολικά 207.855 μόνιμους κατοίκους (ΕΛΣΤΑΤ-2011). Το δυναμικό αυτό κατανέμεται:

-με βάση την ευρύτερη διοικητική διαίρεση σε Περιφερειακές Ενότητες, σε: 309 οικισμούς (104.371 κατ) στην ΠΕ Κέρκυρας, 88 οικισμούς (40.759 κατ) στην ΠΕ Ζακύνθου, 183 οικισμούς (39.032 κατ) στις ΠΕ Κεφαλληνίας & Ιθάκης και 71 οικισμούς (23.693 κατ) στην ΠΕ Λευκάδας.

-με βάση την αστικότητα, σε : 29 ΑΣΤΙΚΟΥΣ (77.201 κατ) και 622 “ΑΓΡΟΤΙΚΟΥΣ” οικισμούς (130.834 κατ). Από τους αστικούς οικισμούς, τα 4 αστικά κέντρα – πρωτεύουσες νομών συγκεντρώνουν 14 οικισμούς (61.864 κατ.).

-σε Μικρά Νησιά: 89 οικισμοί (οι 34 χωρίς κατ) - (8.516 κατ)

-με βάση τα οικιστικά μεγέθη, σε: 24 οικισμούς (56.830 κατ) με >1.000 κατ. (πρόκειται για τα αστικά. Ημιαστικά κέντρα και για τα κεφαλοχώρια), 144 οικισμούς (77.235 κατ) με 300-1.000 κατ (μεσαίοι οικισμοί και τουριστικά κέντρα), 437 οικισμούς (39.530 κατ) με <300 (μικρά χωριά), ενώ 46 οικισμοί συνολικά είναι ακατοίκητοι.

Στις οικιστικές αυτές ενότητες και στον περίγυρό τους (πέραν των άλλων στοιχείων φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος των “τοπιών περιφερειακής σημασίας”¹⁹) συναντώνται στοιχεία από το κοινό ιστορικό και πολιτιστικό απόθεμα των νησιών, που συγκροτεί την ταυτότητα της ΠΙΝ και αντικατοπτρίζεται στο μεγάλο αριθμό μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς (κάθε περίοδου), ενώ η σύγχρονη πολιτιστική δημιουργία (μουσική, εικαστικά, θέατρο, χορός, λαϊκή κληρονομιά κλπ.) είναι παρούσα.

Το οικιστικό αυτό δίκτυο κατανέμεται στο χώρο, η τυπολογία του οποίου καταγράφει 5 βασικές ομαδοποιήσεις περιοχών:

➤ τις αστικές περιοχές και ορισμένες ημιαστικού τύπου συγκεντρώσεις, που χαρακτηρίζονται από τη συγκέντρωση διοικητικών υπηρεσιών, ανθρώπινου δυναμικού και σημαντικού μέρους της οικονομικής δραστηριότητας, καθώς και τάσεις προαστιοποίησης. Ανάλογα με το βαθμό συγκέντρωσης στοιχείων έλξης, αποτελούν εν δυνάμει πόλους περεταίρω ανάπτυξης.

➤ τον παράκτιο χώρο, που αποτελεί προέκταση της ενδοχώρας και χαρακτηρίζεται αφενός από το θαλάσσιο και παραθαλάσσιο και αφετέρου από το δομημένο περιβάλλον. Συγκεντρώνει σημαντικό μέρος των δικτυακών υποδομών και αξιόλογων οικοσυστημάτων και τις δραστηριότητες που συνδέονται με τη θάλασσα (παράκτιος και θαλάσσιος τουρισμός, αλιεία, ιχθυοκαλλιέργεια) και εν μέρει χαρακτηρίζεται από συγκρούσεις της οικονομικής δραστηριότητας με το περιβάλλον.

¹⁹ Αναθεωρημένο Χωροταξικό Πλαίσιο ΠΙΝ (Μελέτη Τοπίου) (2019)

➤ την ενδοχώρα, με κυρίαρχο χαρακτηριστικό τις ορεινές ζώνες στα μεγάλα νησιά, αλλά και έναν αγροτικό ενδιάμεσο χώρο σε πεδινές περιοχές. Χαρακτηρίζεται από διαφοροποιημένα επίπεδα ανάπτυξης, έχοντας ισχυρή εξάρτηση από την εσωτερική μορφολογία, η οποία διαμορφώνει το βαθμό μειονεκτικότητας. Σημαντική είναι η παρουσία του πρωτογενούς τομέα της οικονομίας, ενώ ένα δίκτυο συγκεντρώσεων με κεφαλοχώρια και μικρότερα χωριά, συνθέτουν τον οικιστικό ιστό.

➤ τα μικρά νησιά, που αντιμετωπίζουν σήμερα σημαντικούς περιορισμούς, που έχουν σχέση με τις γεωγραφικές ιδιομορφίες του νησιωτικού συμπλέγματος, τα δημογραφικά προβλήματα, και ειδικότερα τον χαρακτήρα της «νησιωτικότητας», που προκύπτει ως συνδυασμός των φυσικών και κοινωνικοοικονομικών στοιχείων των νησιών.

Κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο προβλέπεται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ) :

-με εστίαση σε προτεραιότητες της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS)

-με εστίαση στη διαχείριση φυσικού κινδύνου

Με βάση τα παραπάνω, έχουν εγκριθεί η εξειδίκευση 4 Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ) καθώς και 2 Τοπικές Στρατηγικές (για Παλική και πόλη Κέρκυρας, ενώ εκκρεμεί η αξιολόγηση της Τ.Σ. της Λευκάδας). Όσον δε αφορά στην πορεία υλοποίησης, για την “ΟΧΕ Παλικής” έχει συγκροτηθεί ο Μηχανισμός Παρακολούθησης-Αξιολόγησης και λειτουργεί Ομάδα Έργου για την ωρίμανση των δράσεων και για την “ΟΧΕ πόλης Κέρκυρας”, έχει συγκροτηθεί και λειτουργεί η «Αστική Αρχή» και έχουν ενταχθεί στο ΠΕΠ οι πρώτες πράξεις στον τομέα του πολιτισμού και των ψηφιακών εφαρμογών.

Με βάση τα παραπάνω εκτεθέντα, κρίνεται αναγκαία αφενός η επιτάχυνση της υλοποίησης των ΟΧΕ που έχουν ήδη εξειδικευτεί στο πλαίσιο των 2 κατηγοριών και αφετέρου η δημιουργία νέων κατηγοριών με βάση τα νέα δεδομένα και τις αναγκαιότητες του χωρικού σχεδιασμού της ΠΙΝ. Έτσι, στο πλαίσιο της νέας προγραμματικής περιόδου προβλέπονται ΚΑΙ νέες κατηγορίες ΟΧΕ:

- με εστίαση στην αναζωογόνηση του οικιστικού δυναμικού της υπαίθρου

-για την αναβάθμιση των Μικρών Νησιών

-με εστίαση στην ενιαία διαχείριση της παράκτιας ζώνης της ΠΙΝ ως ιδιαίτερης γεωγραφικής ενότητας,

-για “έξυπνες” και “όμορφες” πόλεις με έμφαση στην αισθητική αναβάθμιση και την καινοτομία στις λειτουργίες

Δυνατότητες (πλεονεκτήματα & ευκαιρίες): τα εξαιρετικής κατάστασης και σημασίας στοιχεία των “τοπίων περιφερειακής σημασίας” (φυσικό και δομημένο περιβάλλον) και ιδιαίτερα το πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα, μπορούν να αξιοποιηθούν συνδυαστικά και ολιστικά με βάση τη χωρική ιδιαιτερότητα και τυπολογία. Επίσης, ο οικιστικός πλούτος των νησιών που συγκεντρώνει πλήθος δυναμικών στοιχείων της ανθρώπινης δραστηριότητας, της φύσης και του πολιτισμού, με την πυκνότητά και εξωστρέφειά του (λόγω του τουρισμού) θα αποφέρει προστιθέμενη αξία στο πλαίσιο μιας διαδικασίας αναζωογόνησης και δικτύωσης.

2. Βασικά προβλήματα, εμπόδια ή/και αστοχίες που αναδείχθηκαν κατά την υλοποίηση των στόχων και προτεραιοτήτων στρατηγικής του φορέα ανά τομέα πολιτικής (μέχρι 3 σελίδες)

“ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ”

Στρατηγική Προσέγγιση: η τρέχουσα προγραμματική περίοδος χαρακτηρίζεται από αυξημένη “στρατηγική” προσέγγιση, με τον (προ)απαιτούμενο σχεδιασμό επιμέρους στρατηγικών κατά τομείς. Πλην του ίδιου του ΠΕΠ, σημαντικές επιμέρους στρατηγικές προσεγγίσεις περιφερειακού επιπέδου αποτελούν η “Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS) και η Περιφερειακή Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης (ΠΕΣΚΕ) κ.ά. Παρατηρείται υστέρηση και αδυναμία σε Περιφερειακό και Τοπικό επίπεδο όσον αφορά στην ανταπόκριση, υιοθέτηση και ενσωμάτωση στη θεσμοθετημένη λειτουργία των αρμόδιων Φορέων, αναγκαίων στοιχείων των επιμέρους Στρατηγικών, απαραίτητων για την επίτευξη στόχων και προτεραιοτήτων της συνολικής Περιφερειακής Στρατηγικής και του ΠΕΠ.

Περίπτωση: η σταδιακή έως καθυστερημένη εκπλήρωση αιρεσιμοτήτων – αυτοδεσμεύσεων (εκπόνηση επιμέρους στρατηγικών, αλλά και ρύθμιση σειράς άλλων θεμάτων) που είχαν τεθεί σε συνδυασμό με τις αναγκαίες διαβουλεύσεις, προσέθεσαν σημαντικές καθυστερήσεις στην αρχική φάση, παρά τον γενικά θετικό τους αντίκτυπο.

Περίπτωση: οι Περιφερειακές Δομές για αντικειμενικούς λόγους είτε καθυστερούν είτε αδυνατούν να υποστηρίξουν και να ενσωματώσουν επαρκώς τα προβλεπόμενα από την RIS ή την ΠΕΣΚΕ στοιχεία.

Προγραμματισμός Πολλαπλών επιπέδων: με βάση το θεσμικό πλαίσιο για την Αυτοδιοίκηση προβλέπεται ο 4ετής Επιχειρησιακός Προγραμματισμός (στρατηγικές επιλογές, επιχειρησιακό σχέδιο, δείκτες κλπ) τόσο για τους Δήμους, όσο και για τις Περιφέρειες. Από την άλλη, το ΠΕΠ Ιονίων Νήσων περιλαμβάνει στρατηγικές επιλογές και προτεραιότητες για το σύνολο της ΠΙΝ, οι οποίες (από την τρέχουσα π.π. 2014-2020) στηρίζονται σε επιμέρους περιφερειακές στρατηγικές (για το παραγωγικό σύστημα, την κοινωνική ένταξη κλπ), ενθαρρύνει χωρικές στρατηγικές για υπο-σύνολα του περιφερειακού χώρου και (εφ)άπτεται τομεακών στρατηγικών (αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον, μεταφορές κλπ)

Περίπτωση: τα βασικά στοιχεία των επιμέρους περιφερειακών στρατηγικών (ΠΕΠ, RIS, ΠΕΣΚΕ) δεν ενσωματώνονται επαρκώς και κατ’ ανάγκη στον προβλεπόμενο μεσοπρόθεσμο Επιχειρησιακό Προγραμματισμό της Αυτοδιοίκησης, αλλά και άλλων Φορέων. Είναι δε ενδεικτικό ότι το ΠΕΠ Ι.Ν. 2014-2020 δεν έτυχε έγκρισης από το Περιφερειακό Συμβούλιο τόσο στη φάση της κατάρτισής του, όσο και στη συνέχεια.

Περίπτωση: η προβλεπόμενη συμμετοχή της Αυτοδιοίκησης στη διαδικασία εξειδίκευσης των Δράσεων του ΠΕΠ πριν από την έκδοση Πρόσκλησης, εξελίσσεται σε μια τυπική διαδικασία που προσθέτει καθυστέρηση.

Κανονιστικό πλαίσιο και Πλαίσιο Διαχείρισης: πολυπλοκότητα έχουν δημιουργήσει οι αυξημένες απαιτήσεις και τα νέα θέματα που αναδεικνύονται συνεχώς, τα οποία καλούνται να αντιμετωπίσουν τόσο οι Δικαιούχοι των δράσεων, όσο και η ΕΥΔ.

Περίπτωση: ειδικά σε ότι αφορά το νέο θεσμικό πλαίσιο (ν. 4412/16), τα προβλήματα αφορούν στη δυσκολία προσαρμογής των Τελικών Δικαιούχων, στα πολλά απαιτούμενα για την πλήρη ενεργοποίησή του, στην ανάγκη προσαρμογής σε νέα εργαλεία που εισήχθησαν (π.χ. Ηλεκτρονικοί Διαγωνισμοί) ή στην εισαγωγή νέων Αρχών (ΕΑΔΔΗΣΥ, Αρχή Προδικαστικών Προσφυγών) ή σε ζητήματα Κρατικών Ενισχύσεων (ΥΓΟΣ κλπ) που διατρέχουν το μεγαλύτερο μέρος των Δράσεων, ενώ η διαχείριση των πόρων πέντε (3+2) Διαρθρωτικών Ταμείων της ΕΕ και ο σημαντικός αριθμός “οριζόντιων πολιτικών” δυσχεραίνει το έργο της ΕΥΔ.

Αδυναμία Δικαιούχων: η στρατηγική προσέγγιση, η πολυπλοκότητα και οι αυξημένες απαιτήσεις του συστήματος διαχείρισης σε συνδυασμό με τη στελεχειακή και οργανωτική αποδυνάμωση βασικών λειτουργιών Δικαιούχων, συντελούν στην αδυναμία από μέρους τους για έγκαιρη, ορθή και αποτελεσματική υλοποίηση των δράσεων του Προγράμματος, που αναλαμβάνουν. Στον αντίποδα, οι Δικαιούχοι “αντιμετωπίζουν” ένα καλύτερα οργανωμένο και στελεχωμένο σύστημα ελέγχου και διαχείρισης (ΕΥΔ). Οι δομικού χαρακτήρα αδυναμίες των Δικαιούχων δύσκολα

αντιμετωπίζονται από “κλασσικού” τύπου μέτρων υποστήριξής τους (εκπαίδευση, χρήση ψηφιακών κ.ά. εργαλείων, κατά περίπτωση “εξωτερική” υποστήριξη κλπ)

Περίπτωση: η μη ύπαρξη αποθέματος επαρκούς ωριμότητας και συμβατότητας αιτημάτων για συγχρηματοδότηση, ως αντανάκλαση και των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στη λειτουργία των Φορέων. Είναι ενδεικτικό ότι έως σήμερα το μεγαλύτερο μέρος των Νομικών Δεσμεύσεων και Πληρωμών προέρχεται από “μεταφερόμενες” πράξεις της περιόδου 2007-2013. Ο βαθμός ωριμότητας των πράξεων συνδέεται και με τη μεθοδολογία Αξιολόγησης Πράξεων, όπου η υιοθέτηση γενικά της “συγκριτικής” αξιολόγησης σε περιπτώσεις μη ύπαρξης αιτήσεων επαρκούς ωριμότητας οδηγεί σε πρόσθετες καθυστερήσεις.

ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

Α. ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Σημαντική καθυστέρηση όσον αφορά στην ολοκλήρωση των διαδικασιών για την ανάθεση καθηκόντων Φορέα Διαχείρισης Δράσεων ενίσχυσης της Επιχειρηματικότητας μέσω πόρων του ΠΕΠ (τελικά) στον ΕΦΕΠΑΕ (5/2019), καθώς και στη δημιουργία/λειτουργία του αναγκαίου Πληροφοριακού Συστήματος σε επίπεδο χώρας, που αποτυπώθηκε πρόσφατα στη μη επίτευξη των στόχων του Πλαισίου Επίδοσης του Προγράμματος.

Β. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η σταδιακή έως καθυστερημένη εκπλήρωση αιρεσιμοτήτων – αυτοδεσμεύσεων που είχαν τεθεί, επηρέασε αρνητικά την πρόοδο του Προγράμματος και την έγκαιρη υλοποίηση στόχων (ΠΕΣΔΑ, Κανόνες για τα Ύδατα)

Ούτως ή άλλως, το ζήτημα της διαχείρισης των απορριμμάτων κορυφώθηκε την περίοδο αυτή ειδικά σε Κέρκυρα και Ζάκυνθο

Γ. ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΙΜΟΤΗΤΑ

Εμφατικό δείγμα ανελαστικότητας της στοχοθέτησης αποτελεί η “αυστηρή” διασύνδεση των θαλάσσιων και χερσαίων δικτύων μεταφορών με τα ΔΕΔ-Μ, όπως αποτυπώνεται και στο Στρατηγικό Πλαίσιο Εθνικών Μεταφορών (ΣΠΕΜ), γεγονός που περιορίσε σημαντικά τη δυνατότητα υλοποίησης πράξεων σε δίκτυα χερσαίων και θαλάσσιων μεταφορών, ειδικά σε νησιωτικές περιοχές, όπως η Π.Ι.Ν. και στη μη επίτευξη των στόχων του Πλαισίου Επίδοσης του Προγράμματος. Σε αυτό προστίθεται η απουσία ενός συγκροτημένου Περιφερειακού Πλαισίου Μεταφορών.

Δ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Η προβλεπόμενη “χαρτογράφηση” και προτεραιοποίηση των αναγκών σε υποδομές, δεν λειτούργησε επαρκώς στην κατεύθυνση έγκαιρης προετοιμασίας και ωρίμανσης των σχετικών πράξεων. Επίσης, η χρονική συνάρτηση της υλοποίησης δράσεων σε πρώτη φάση από το Τομεακό Πρόγραμμα και σε δεύτερο χρόνο από το ΠΕΠ (ΤΟΜΥ, Κέντρα Στήριξης Κ.Α.Λ.Ο.) συντελεί στην επιβάρυνση των ρυθμών υλοποίησης των σχετικών Δράσεων του Προγράμματος τουλάχιστον έως σήμερα, ενώ η σημαντική καθυστέρηση ολοκλήρωσης του θεσμικού πλαισίου για τη δυνατότητα συγχρηματοδότησης νέων Φορέων Κ.Α.Λ.Ο μέσω των ΠΕΠ, έχει συντελέσει στη μη έναρξη υλοποίησης σχετικών Δράσεων.

Ε. ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Στο πλαίσιο του ΠΕΠ Ιονίων Νήσων η Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη συνδυάστηκε κυρίως με πτυχές της Στρατηγικής για την “Εξυπνη Εξειδίκευση”. Ο καινοτόμος πλην όμως λίαν απαιτητικός αυτός συνδυασμός, προϋποθέτει (πέραν των άλλων) αρτιότερη οργάνωση, συντονισμό και ετοιμότητα των τοπικών φορέων, τόσο όσον αφορά στην εκπόνηση της Τοπικής Στρατηγικής, όσο και στη φάση της υλοποίησης και αξιολόγησής της.

3.Βασικές Προτεραιότητες Ανάπτυξης της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων (και ιεράρχηση τους)

Η πρωτοφανής για το μεταπολεμικό οικοδόμημα κρίση από την οποία φαίνεται να εξέρχεται σταδιακά η χώρα και η Π.Ι.Ν. έχει θέσει σε ισχυρή αμφισβήτηση το υφιστάμενο κατά τις τελευταίες δεκαετίες μοντέλο ανάπτυξης, οδηγώντας στην ανάγκη **διαφοροποίησης του αναπτυξιακού της υποδείγματος με ιδιαίτερο ενδιαφέρον στον ανθρώπινο παράγοντα.**

Η μεσο - μακροπρόθεσμη αυτή επιδίωξη αποτυπώνεται κυρίως στα δύο βασικά κείμενα στρατηγικής της ΠΙΝ: την “Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης” και την “Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη”²⁰.

Σήμερα, η Π.Ι.Ν. χαρακτηρίζεται συνοπτικά από:

- διαιτερότητες που απορρέουν από τη νησιωτικότητα και έντονες εποχικές διακυμάνσεις στις ανθρώπινες δραστηριότητες λόγω τουρισμού
- γενικά δυσμενές δημογραφικό περιβάλλον που χαρακτηρίζεται τάση βελτίωσης (από την κρίση και μετά) των εκπαιδευτικών του προσόντων και από σχετικά αυξημένη συμμετοχή ξένων υπηκόων
- ένα παραγωγικό σύστημα περιορισμένης εξειδίκευσης και χαμηλής ανταγωνιστικότητας, κυριαρχούμενο από τον τριτογενή τομέα (μαζικός τουρισμός και εμπόριο), με χαμηλά επίπεδα καινοτομίας (παρά τη σχετική βελτίωση)
- ανθεκτική στην κρίση αγορά εργασίας (σχετικά χαμηλή ανεργία), που προσφέρει ολοένα και περισσότερες θέσεις εργασίας χαμηλής εξειδίκευσης, σε αντίθεση με τα επίπεδα δεξιοτήτων των ανέργων
- περιβαλλοντική ποικιλομορφία και εύθραυστες ισορροπίες όσον αφορά στους φυσικούς και περιβαλλοντικούς πόρους ένεκα της νησιωτικότητας, προκαλώντας για “εξοικονόμηση”, “επανάχρηση”, συνετή & βιώσιμη “διαχείριση” και ταυτόχρονα η μορφολογία της αυξάνει τους φυσικούς και ανθρωπογενείς κινδύνους.
- βελτιούμενη “εξωτερική διασύνδεση” μέσω πυλών εισόδου-εξόδου με τα ΔΕΔ-Μ, αλλά και σημαντικό έλλειμμα στην “εσωτερική” διασυνδεσιμότητα μικρών και μεγάλων νησιών
- διατηρούμενη αναντιστοιχία ανάμεσα στις βελτιούμενες κοινωνικές (εκπαιδευτικές και υγειονομικές) υποδομές και στις αντίστοιχες παρεχόμενες υπηρεσίες (λόγω ποσοτικών και ποιοτικών ελλείψεων σε στελεχιακό δυναμικό και του προφίλ της Π.Ι.Ν.)
- σχετικά βελτιωμένη εικόνα συγκριτικά με τις άλλες Περιφέρειες, όσον αφορά στην κοινωνική ένταξη και την αντιμετώπιση της φτώχειας
- ορατές χωρικές διαφοροποιήσεις και κατανομές (παρά τη γενική ομοιογένεια) που αφορούν τόσο τους οικιστικούς, πολιτιστικούς και εν δυνάμει τουριστικούς πόρους, όσο και την παραγωγική εξειδίκευση των επιμέρους χωρικών ενοτήτων.

Με βάση όλα τα παραπάνω οι βασικές αναπτυξιακές προτεραιότητες της Π.Ι.Ν. για την περίοδο 2021-2027 αποτυπώνονται στη συνέχεια, **ανά Στόχο Πολιτικής και Ειδικό Στόχο.**

Στόχος Πολιτικής 1: Μια εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού.

Ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και την αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών

- εδραίωση του περιφερειακού συστήματος έρευνας και καινοτομίας (λειτουργία Περιφερειακής Δομής υποστήριξης Καινοτομίας, αξιοποίηση Μονάδας Καινοτομίας ΑΕΙ)
- συνεργασία (συμπράξεις) επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς σε τομείς RIS - επενδύσεις σε εφαρμοσμένη έρευνα
- ενθάρρυνση δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας σε ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένης της δικτύωσης
- ενίσχυση δημόσιων ερευνητικών δομών σε συνδυασμό με ανάπτυξη ερευνητικού έργου σε τομείς RIS & Κλιματική Αλλαγή/Κινδύνους
- υποστήριξη ερευνητών με έμφαση στους νέους ερευνητές σε τομείς περιφερειακού ενδιαφέροντος
- ανάπτυξη ερευνητικών συνεργασιών & δικτύωσης μεταξύ ΑΕΙ/ΕΚ/ΜΜΕ πλαίσιο της AIRS κ.ά.

20

Σημειώνεται δε, ότι για την στρατηγική του Αγροτικού Τομέα, εξελίσσεται μια παράλληλη διαδικασία από το αρμόδιο Υπουργείο.

- διάχυση των αποτελεσμάτων της έρευνας και καινοτομίας / μεταφορά τεχνολογίας στην τοπική οικονομία-κοινωνία

Εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις

- ενίσχυση ΜΜΕ για ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών σε τομείς RIS, της Κ.Ο. της Π.Ο. και της Κ.Α.
- διεύρυνση της ψηφιοποίησης των ΜΜΕ (ηλεκτρονικό εμπόριο, δικτυωμένες επιχειρηματικές διεργασίες, κόμβοι ψηφιακής καινοτομίας, κλπ)
- ανάπτυξη προηγμένων ψηφιακών εφαρμογών ανάδειξης του συγκριτικού πλεονεκτήματος της ΠΙΝ στους τομείς Τουρισμός – Πολιτισμός - Περιβάλλον.
- προηγμένες Ψηφιακές εφαρμογές στην παροχή υπηρεσιών προς τον πολίτη, με βάση τη “Ψηφιακή Ατζέντα”
- ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων και ενθάρρυνση της ψηφιακής ένταξης-μάθησης
- οργάνωση-καθιέρωση διεθνούς ψηφιακού φεστιβάλ δημιουργών σε τομείς RIS

Ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ

- ενίσχυση ΜΜΕ για την ανάπτυξη νέων προϊόντων & υπηρεσιών καθώς και τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό σε τομείς προτεραιότητας με βάση την RIS (παραγωγή και μεταποίηση τυπικών προϊόντων κατά κύριο λόγο ενταγμένων στο «καλάθι της Περιφέρειας», υδατοκαλλιέργειες, ανάπτυξη ειδικών κατηγοριών τουρισμού που σχετίζονται με το θαλάσσιο στοιχείο, τη φύση, τον πολιτισμό, «δημιουργική & πολιτιστική οικονομία» κ.ά.
- ενίσχυση ΜΜΕ που εστιάζουν στην κυκλική οικονομία και την κλιματική αλλαγή, για την καινοτομία, τη μεταφορά τεχνολογίας και τη δικτύωση.
- Δημιουργία δικτύων καινοτομίας και δικτύων συνεργασίας ΜΜΕ με επίκεντρο τον τουρισμό, τον πολιτισμό, την αγροδιατροφική αλυσίδα κλπ
- δημιουργία υποδομών στήριξης της επιχειρηματικότητας με έμφαση στην καινοτομία (εκκολαπτήριο καινοτόμων ΜΜΕ, επιχειρηματική υποδομή-πάρκο)
- Προώθηση καινοτόμου επιχειρηματικότητας νέων, της τεχνολογικής, οργανωτικής και καινοτομίας μάρκετινγκ στις ΜΜΕ
- ενδυνάμωση της αναγνωρισιμότητας Τοπικών Προϊόντων και προώθηση της διάθεσης τους στις αγορές (σήμανση, τυποποίηση, εξωστρέφεια)
- προώθηση καινοτόμων επιχειρηματικών συνεργασιών & δικτύωσης
- Ποιοτικός εκσυγχρονισμός και δημιουργία νέων ΜΜΕ σε τομείς πέραν της RIS

Ανάπτυξη δεξιοτήτων για την έξυπνη εξειδίκευση, τη βιομηχανική μετάβαση και την επιχειρηματικότητα

- Ανάπτυξη επαγγελματικών δεξιοτήτων για την “έξυπνη εξειδίκευση” και την επιχειρηματικότητα σε ανέργους και εργαζόμενους

Επιδιωκόμενα Αποτελέσματα:

-περισσότερες επενδύσεις για την προαγωγή της έρευνας σε τομείς περιφερειακής εξειδίκευσης - προσέλκυση και αναβάθμιση του ερευνητικού δυναμικού - αύξηση των επιχειρηματικών επενδύσεων σε ΕΤΑΚ και των συνδημοσιεύσεων ΑΕΙ-ΜΜΕ σε τομείς με συγκριτικό πλεονέκτημα για την Περιφέρεια

-ενίσχυση του μεριδίου και αύξηση της χρήσης των ψηφιακών προϊόντων, υπηρεσιών και εφαρμογών που αναπτύσσονται από το δημόσιο τομέα και την επιχειρηματικότητα, ιδίως με βάση τη RIS και την “Ψηφιακή Ατζέντα”

--αύξηση των ΜΜΕ οι οποίες θα δραστηριοποιούνται στους τομείς της περιφερειακής εξειδίκευσης (RIS Π.Ι.Ν.), και που θα εισάγουν καινοτομίες κάθε μορφής, περιλαμβανομένων επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν υπηρεσίες εκκολαπτηρίου ή/και επιχειρηματική υποδομή

- περισσότεροι Εργαζόμενοι ΜΜΕ και Άνεργοι που εντάσσονται σε Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης σε τομείς περιφερειακής εξειδίκευσης για αξιοποίηση και ανάπτυξη δεξιοτήτων κλπ

Στόχος Πολιτικής 2: Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές άνθρακα μέσω της προώθησης της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των “πράσινων” και “μπλε” επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων.

Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης & Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

- Ενεργειακή απόδοση και χρήση ΑΠΕ στις ΜΜΕ
- Αξιοποίηση συστημάτων ΑΠΕ και εξοικονόμησης ενέργειας σε δημόσιες υποδομές & δίκτυα
- Αξιοποίηση συστημάτων εξοικονόμησης ενέργειας στον τομέα της κατοικίας
- Βιοκλιματικές αναβαθμίσεις κοινόχρηστων, δημόσιων χώρων σε αστικές περιοχές
- προώθηση-δημιουργία “ενεργειακών κοινοτήτων” για την αξιοποίηση ΑΠΕ

Προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές

- ολοκλήρωση συστημάτων πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα (εκτίμηση - πρόληψη - οργάνωση-διαχείριση απόκρισης σε τομείς όπως οι πυρκαγιές, οι πλημμύρες, η διάβρωση, οι σεισμοί κλπ
- προώθηση ολιστικής διαχείρισης κινδύνου δράσεων για το θαλάσσιο και παράκτιο χώρο (υδρογονάνθρακες και άλλες εστίες δυνητικής ρύπανσης), τα απειλούμενα παραγωγικά εδάφη κλπ
- συστήματα πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων με εστίαση σε περιοχές με ειδικά χαρακτηριστικά (ζώνες υψηλού κινδύνου, πυκνοκατοικημένες περιοχές και μεγάλες εγκαταστάσεις)
- σύστημα πιστοποίησης Περιφέρειας – τουριστικών και άλλων περιοχών ως προς την ετοιμότητα διαχείρισης φυσικών κινδύνων
- οργάνωση παρεμβάσεων σχετικών με την ασφάλεια και ανθεκτικότητα δημόσιων υποδομών και κτιρίων σε ενδεχόμενες καταστροφές
- στοχευμένες υποδομές μικρής κλίμακας και ειδικός εξοπλισμός προστασίας

Προαγωγή της βιώσιμης διαχείρισης του νερού

- αναβάθμιση των παλαιωμένων υποδομών και δικτύων διαχείρισης πόσιμου ύδατος στην κατεύθυνση της μείωσης των απωλειών
- νέες υποδομές, εγκαταστάσεις επεξεργασίας και δίκτυα παροχής πόσιμου ύδατος στην κατεύθυνση της ποιοτικής επάρκειας
- εγκατάσταση «έξυπνων» συστημάτων εντοπισμού των διαρροών στα δίκτυα,
- εφαρμογή μέτρων βέλτιστης διαχείρισης υδάτων και παρακολούθησης ποιότητας τους, σύμφωνα με τα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής

Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία

- συμπλήρωση – ολοκλήρωση συστημάτων διαχείρισης στερεών αποβλήτων στη βάση του ΠΕΣΔΑ (μέτρα πρόληψης, ελαχιστοποίησης, διαλογής, ανακύκλωσης, μηχανική βιολογική επεξεργασία)
- συλλογή και επεξεργασία υγρών αποβλήτων με βάση το Επιχειρησιακό Σχέδιο Διαχείρισης
- ενθάρρυνση της επανάχρησης ανακυκλωμένων υλικών ως πρώτων υλών, για τη δημιουργία νέων προϊόντων και την παραγωγή ενέργειας
- ενίσχυση της ευαισθητοποίησης και της συνεργασίας μεταξύ των παραγωγών, των επιστημόνων, των καταναλωτών και της κοινωνίας για την προώθηση της Κ.Ο.

Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης

- δράσεις προστασίας, διαχείρισης και ήπιας αξιοποίησης οικοσυστημάτων και περιοχών φυσικού κάλλους (προστασία, ευαισθητοποίηση, δικτύωση θαλάσσιων, παράκτιων, χερσαίων οικοσυστημάτων, τοπίων και ειδών)
- δράσεις βελτίωσης του αστικού περιβάλλοντος - “πράσινες υποδομές” (περιβαλλοντική αναβάθμιση και ενοποίηση “πράσινων” δημόσιων χώρων, αναπλάσεις όψων και ανακαίνιση κτιρίων, δημιουργία & ανάπλαση χώρων αναψυχής)

- πρόωση περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης πληθυσμού.
- Δράσεις χωρικού σχεδιασμού σε τοπικό επίπεδο

Επιδιωκόμενα Αποτελέσματα:

-περισσότερα δημόσια κτίρια/υποδομές, νοικοκυριά και επιχειρήσεις με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση, καθώς και αύξηση παραγόμενης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές
- αύξηση του πληθυσμού που ωφελείται από μέτρα προστασίας κατά των φυσικών κινδύνων καταστροφών που συνδέονται ή όχι με την κλιματική αλλαγή (πυρκαγιές, διάβρωση, σεισμοί, θαλάσσια ρύπανση)
- αύξηση πληθυσμού που ωφελείται από την ολοκλήρωση του συστήματος επανάχρησης των στερεών αποβλήτων και είναι συνδεδεμένος σε δευτερεύον τουλάχιστον σύστημα επεξεργασίας υγρών αποβλήτων
- μεγαλύτερο μέρος πληθυσμού συνδεδεμένου με βελτιωμένη παροχή νερού σε συνδυασμό με μείωση των απωλειών και μελλοντική της καλής ποιότητας των χερσαίων και παράκτιων υδάτων και του θαλάσσιου περιβάλλοντος γενικά
- διατήρηση σημαντικών οικοτόπων και περιοχών Natura με ταυτόχρονη δημιουργία νέων πόλων έλξης και αύξηση πληθυσμού που έχει πρόσβαση σε νέες ή αναβαθμισμένες πράσινες υποδομές

Στόχος Πολιτικής 3: Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων ΤΠΕ.

Ενίσχυση της ψηφιακής συνδεσιμότητας

- επέκταση των ευρυζωνικών υπηρεσιών και των σχετικών δικτύων υψηλών ταχυτήτων & χωρητικότητας - δικτυακή κάλυψη «κενών» ειδικά στα μικρά νησιά και τις ορεινές περιοχές
- εγκατάσταση δικτύου υπερτοπικής εμβέλειας και δημιουργία κέντρων αποθήκευσης δεδομένων (data centers) εκμεταλλευόμενοι την γεωγραφική θέση της ΠΙΝ

Ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού ΔΕΔ-Μ

- συμπλήρωση μεταφορικών-συγκοινωνιακών υποδομών για τη βελτίωση των συνδέσεων της ΠΙΝ με τους ηπειρωτικούς οδικούς άξονες (Εγνατία, Ιόνια οδό κλπ)

Ανάπτυξη βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα

- Συμπλήρωση και αναβάθμιση υποδομών οδικής διασύνδεσης με κόμβους ΔΕΔ-Μ ΠΙΝ
- συμπλήρωση και αναβάθμιση των περιφερειακών/τοπικών οδικών υποδομών στην κατεύθυνση της πρόωσης «εσωτερικού» οδικού άξονα μεταφορών
- Συμπλήρωση και αναβάθμιση υποδομών για την οδική ασφάλεια των χερσαίων μεταφορών :
- δράσεις (περιβαλλοντικής κυρίως) πιστοποίησης & παροχής «έξυπνων» υπηρεσιών λιμενικών υποδομών
- βελτιώσεις & συμπληρώσεις λιμενικών υποδομών για την εξασφάλιση της επαρκούς συνδετικότητας των Νησιών της Περιφέρειας με λιμένες ΔΕΔ-Μ.
- Βελτίωση - αξιοποίηση λιμενικών υποδομών για ανάπτυξη «εσωτερικής» παράκτιας ακτοπλοΐας μικρών αποστάσεων και ανάπτυξη υποδομών τοπικής κλίμακας υδατοδρόμια και ελικοδρόμια.

Προαγωγή της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας

- αντιμετώπιση συνθηκών κυκλοφοριακής συμφόρησης (πύλες εισόδου, παρακάμψεις, χώροι στάθμευσης κλπ)
- αστικές μεταφορές συμβατές με το περιβάλλον (“καθαρές αστικές μεταφορές”)
- «έξυπνα» συστήματα διαχείρισης της κυκλοφορίας (“ψηφιοποίηση των αστικών μεταφορών” κλπ),
- διευκόλυνση της κινητικότητας των πεζών πολιτών, ιδιαίτερα δε των ΑΜΕΑ (πεζόδρομοι & ποδηλατόδρομοι)

Επιδιωκόμενα Αποτελέσματα:

- αύξηση του αριθμού των χρηστών νέων ή/και βελτιωμένων συστημάτων/τμημάτων του χερσαίου & θαλάσσιου υποσυστήματος μεταφορών για την ασφαλή κυκλοφορία, την εξοικονόμηση χρόνου και τη βελτίωση συνδεσιμότητας γεωγραφικά απομακρυσμένων περιοχών

-αύξηση νοικοκυριών και επιχειρήσεων με συνδρομές σε ευρυζωνικές υπηρεσίες δικτύου πολύ υψηλής χωρητικότητας

1.5.4.Στόχος Πολιτικής 4: Μια πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων

ΕΤΠΑ

Βελτίωση της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης υποδομών

- Πολιτικές και δράσεις για την πρόληψη-μείωση της σχολικής διαρροής και τη Δια Βίου μάθηση τοπικού πληθυσμού(ευέλικτη αναβάθμιση δεξιοτήτων, ψηφιακές δεξιότητες)
- προγράμματα «ανοικτού» χαρακτήρα (π.χ. θερινά τμήματα ΑΕΙ κλπ.), δράσεις διασύνδεσης ΑΕΙ με τοπικό παραγωγικό και κοινωνικό σύστημα.
- δημιουργία υποδομών για την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα παιδιών
- συμπλήρωση υποδομών α' β' βαθμιας, β' βαθμιας εκπαίδευσης, περιλαμβανομένου αναγκαίου ειδικού εκπαιδευτικού εξοπλισμού (ΤΠΕ, εργαστήρια κλπ),
- ανάπτυξη των υποδομών γ'θμιας εκπαίδευσης²¹ περιλαμβανομένου αναγκαίου ειδικού εκπαιδευτικού εξοπλισμού (εργαστήρια κλπ)

Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη με την ανάπτυξη υποδομών, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης

- αναβάθμιση των υποδομών-εξοπλισμού της Περιφέρειας στον τομέα της υγείας (έμφαση στην α'θμια φροντίδα)
- συμπλήρωση των υποδομών στον τομέα της πρόνοιας (έμφαση σε τρίτη ηλικία, ΑμεΑ).
- ανάπτυξη εφαρμογών τηλε-ιατρικής και e-φροντίδας (ηλεκτρονική περίθαλψη, "διαδίκτυο των πραγμάτων για αυτόνομη διαβίωση κλπ)
- παρεμβάσεις σε δημόσιους χώρους οικισμών Ρομά για την αναβάθμιση των συνθηκών υγιούς διαβίωσης

ΕΚΤ

βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία, ιδίως των νέων, των μακροχρόνια ανέργων και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας

- Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς Εργασίας ΠΙΝ για τη σύνδεση των ΕΠΑ με την αγορά εργασίας
- πολιτικές προώθησης των ανέργων στην απασχόληση σε τομείς Περιφερειακής εξειδίκευσης (αναβάθμιση & πιστοποίηση δεξιοτήτων, Νέες Θέσεις Εργασίας)
- πολιτικές προώθησης στην απασχόληση των νέων πτυχιούχων (μέσω δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε επιχειρήσεις)
- δράσεις στήριξης νέων επιχειρηματιών και αυτοαπασχολούμενων στους τομείς Περιφερειακής εξειδίκευσης (συμβουλευτική υποστήριξη, παροχή κεφαλαίου εκκίνησης)
- δράσεις υποστήριξης της προσαρμογής των επιχειρήσεων και των εργαζομένων στις απαιτήσεις της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ενίσχυση δεξιοτήτων εργαζομένων, προσαρμογή επιχειρηματιών κλπ).
- παρεμβάσεις προώθησης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας με έμφαση στους τομείς φροντίδας και περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων

Προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, βελτίωση της ισορροπίας της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής, περιλαμβανομένης της πρόσβασης στην παιδική φροντίδα, προώθηση ενός υγιούς και κατάλληλα προσαρμοσμένου εργασιακού περιβάλλοντος για την αντιμετώπιση κινδύνων για την υγεία,

²¹ Περιλαμβανομένης της "Ναυτικής Εκπαίδευσης"

προώθηση της προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή και ενεργός και υγιής γήρανση

- δράσεις εναρμόνισης οικογενειακής – επαγγελματικής ζωής με την παροχή υπηρεσιών φροντίδας & φιλοξενίας τέκνων (περιλαμβανομένων ΑμεΑ)

Προώθηση της διά βίου μάθησης, ιδίως με ευκαιρίες για ευέλικτη αναβάθμιση των δεξιοτήτων και επανειδίκευση για όλους, λαμβάνοντας υπόψη τις ψηφιακές δεξιότητες, την καλύτερη πρόβλεψη των αλλαγών και τις νέες απαιτήσεις για δεξιότητες με βάση τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, διευκολύνοντας τις μεταβάσεις στη σταδιοδρομία και προωθώντας την επαγγελματική κινητικότητα

- δράσεις για την αναβάθμιση των ψηφιακών δεξιοτήτων του πληθυσμού

προώθηση της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας

- δράσεις για την υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης και της απασχολησιμότητας των Ευπαθών Ομάδων Πληθυσμού (στοχευμένη κατάρτιση με πιστοποίηση, προώθηση στην απασχόληση ευπαθών ομάδων κλπ)
- Ενίσχυση λειτουργίας Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης
- Συνέχιση λειτουργίας δομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών στήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (Συμβουλευτικά Κέντρα, ΚΕΔΗΦ ΑμεΑ, Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης κ.ά.)

προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών και των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά

- Δράσεις υποστήριξης κοινοτήτων ρομά για την κοινωνική και οικονομική ένταξή τους (με βάση την Περιφερειακή Στρατηγική για τους ΡΟΜΑ)

ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες•εξσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης

- συνέχιση λειτουργίας Κέντρων Κοινότητας με διευρυμένες αρμοδιότητες (ΚΣΟΙ, ΟΦΗΛΙ, ΡΟΜΑ)
- συνέχιση λειτουργίας δομών και δράσεων για τη βελτίωση της πρόσβασης σε δομές υγείας, κοινωνικής φροντίδας και πρόνοιας για πληττόμενες και ευάλωτες ομάδες (Τοπικές Ομάδες Υγείας, δράσεις για την Ψυχική Υγεία και τις Εξαρτήσεις κλπ)

προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των ατόρων και των παιδιών αντιμετώπιση της υλικής στέρησης με παροχή τροφίμων και/ή βασικής υλικής βοήθειας προς τους ατόρους, συμπεριλαμβανομένων των συνοδευτικών μέτρων

- συνέχιση παρεμβάσεων ενίσχυσης της πρόσβασης ομάδων που πλήττονται από φτώχεια σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες (κοινωνικά παντοπωλεία, φαρμακεία, ΚΗΦΗ, Κέντρα Αστέγων κλπ)

Επιδιωκόμενα Αποτελέσματα:

ΕΤΠΑ

-αύξηση ετήσιου αριθμού παιδιών, μαθητών, φοιτητών που χρησιμοποιούν τις υποστηριζόμενες υποδομές παιδικής φροντίδας και εκπαίδευσης μέσω της περαιτέρω βελτίωσης της προσβασιμότητας στο σύστημα πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

- αύξηση του ετήσιου αριθμού ατόμων που χρησιμοποιούν τις υποστηριζόμενες υποδομές και εγκαταστάσεις υγειονομικής και κοινωνικής περίθαλψης, μέσω της περαιτέρω βελτίωσης της προσβασιμότητας και των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας (ιδίως της πρωτοβάθμιας φροντίδας) και πρόνοιας

ΕΚΤ

- Αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας ατόμων που βιώνουν ή κινδυνεύουν από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό και διατήρηση και βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας ατόμων με ευθύνες φροντίδας παιδιών κ.ά.

- Τη βελτίωση των όρων πρόσβασης για περισσότερο πληθυσμό (συμπεριλαμβανομένων ΑμεΑ) σε υποστηριζόμενες δομές, καθώς και στην αγορά εργασίας και πολλαπλή στήριξη σε περισσότερα ΑμεΑ κ.ά. ευπαθείς κατηγορίες
- εξασφάλιση πρόσβασης σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης για περισσότερα άτομα ευπαθών ομάδων, καθώς και καλύτερης πρόσβασης σε βασικά αγαθά σε άτομα που διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας
- μεγαλύτερος αριθμός κοινωνικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων για τη βελτίωση της απασχολησιμότητας ευπαθών κυρίως ομάδων πληθυσμού

Στόχος Πολιτικής 5 : Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της, μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών.

Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές

- (συνέχιση) ΟΧΕ με εστίαση σε προτεραιότητες της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS)
- (ολοκλήρωση) ΟΧΕ με εστίαση στη **διαχείριση φυσικού κινδύνου**
- ΟΧΕ-BAA με εστίαση στην **αστική ανάπλαση**, με σκοπό την **αισθητική αναβάθμιση των πόλεων της ΠΙΝ**. Έμφαση σε παρεμβάσεις αισθητικής αναβάθμισης κτιρίων και δημόσιων χώρων και του αστικού πρασίνου, σε ήπιες μορφές μετακινήσεων, στην αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και δημιουργίας, στην προώθηση της “κυκλικής οικονομίας”, στην ενεργειακή εξοικονόμηση, τα “έξυπνα συστήματα” παροχής υπηρεσιών, στην ανάδειξη της “γειτονιάς” κλπ

Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και των παράκτιων περιοχών μέσω της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων

- ΟΧΕ (ΤΑΠΤΟΚ) με εστίαση στην **αναζωογόνηση του οικιστικού δυναμικού της υπαίθρου** (κεφαλοχώρια, μεσαίοι οικισμοί, μικρά χωριά) , με έμφαση στην (ψηφιακή κυρίως) δικτύωση, στην ανάδειξη-αξιοποίηση τοπικών πολιτιστικών & φυσικών τοποσημών (οικοτουρισμός), στην “κυκλική οικονομία”, στην κοινωνική αναζωογόνηση, καθώς και στην ανάπτυξη μικρού μεγέθους επιχειρηματικών δραστηριοτήτων/συνεργασιών
- ΟΧΕ (ΤΑΠΤΟΚ) για την **αναβάθμιση των Μικρών Νησιών** σε “ποιοτικούς”, “πράσινους”, “προσβάσιμους” κόμβους στο ευρύτερο δίκτυο νησιωτικότητας του Ιονίου και της χώρας.
- ΟΧΕ (ΤΑΠΤΟΚ) με εστίαση στην **ενιαία διαχείριση της παράκτιας ζώνης** της ΠΙΝ ως ιδιαίτερης γεωγραφικής ενότητας, που λειτουργεί ως ένα πολύπλοκο και εύθραυστο σύστημα φυσικών και ανθρωπογενών μεταβλητών και χαρακτηρίζεται από σημαντικό βιολογικό, γεωφυσικό, αισθητικό και πολιτισμικό πλούτο. Έμφαση θα δοθεί στην ανάδειξη μυθικών-ιστορικών και εμπορικών διαδρομών-δικτύων, στην προστασία και ήπια αξιοποίηση των θαλάσσιων και παράκτιων πόρων, στην ανάπτυξη και προβολή της δημόσιας τουριστικής περιουσίας και συναφών υπηρεσιών στον τομέα του τουρισμού, στη διαχείριση της τρωτότητας και των συγκρουόμενων χρήσεων, στην “κυκλική οικονομία” και γενικά σε εναλλακτικά του κορεσμού, πρότυπα οικονομικής δραστηριότητας.

Επιδιωκόμενα Αποτελέσματα:

- περισσότεροι ενδιαφερόμενοι που συμμετέχουν στην εκπόνηση και την υλοποίηση των στρατηγικών αστικής και τοπικής ανάπτυξης
- αύξηση των επισκέψεων τουριστών/επισκεπτών σε υποστηριζόμενους χώρους και των χρηστών που ωφελούνται από τις υποστηριζόμενες πολιτιστικές υποδομές

4. Ανάγκες χρηματοδότησης για τη νέα προγραμματική περίοδο 2021 – 2027

Στην ενότητα αυτή θα πρέπει να εκτιμηθούν συνοπτικά οι ανάγκες χρηματοδότησης ανά φορέα και Στόχο Πολιτικής για την κάλυψη των αναπτυξιακών αναγκών και την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και του αναπτυξιακού δυναμικού, συμπεριλαμβανομένων και έργων που εκτιμάται ότι ενδεχομένως δεν θα προλάβουν να ολοκληρωθούν μέχρι το 2023 και θα πρέπει να συμπεριληφθούν στην προγραμματική περίοδο 2021-2027 ως μεταφερόμενα

ΣΗΜ. θα συμπληρωθεί μετά τη διαβούλευση στο πλαίσιο της Ομάδας Χάραξης Πολιτικής της Π.Ι.Ν.